EŞLERİN EVLİLİK BİRLİĞİNİ TEMSİL YETKİSİNİN KALDIRILMASI VEYA SINIRLANMASI*

Arş. Gör. Dr. Aziz Erman BAYRAM**

ÖZET

Eşlerin evlilik birliğini temsil yetkisi, kanun koyucu tarafından, ailenin sürekli ihtiyaçlarının kesintiye uğramaksızın karşılanmasını sağlamak üzere öngörülmüştür. Eşlerden her biri, evlilik birliğini temsil yetkisini kullanarak tek başına hukukî işlemler yapabilir ve diğer eşi müteselsil sorumluluk altına sokabilir. Kanundan doğan evlilik birliğini temsil yetkisi, sınırsız değildir. Eşler, evlilik birliğini temsil yetkilerini, kanundaki sınırlamalara uygun olarak kullanmakla yükümlüdür. Ayrıca, eşlerin, evlilik birliğini temsil yetkisini kullanmada yetersiz kalmamaları da gerekir. Aksi hâlde, eşlerden her biri, diğer eşin temsil yetkisinin kaldırılmasını veya sınırlanmasını, mahkemeden isteyebilir. Eşlerden birinin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması, ciddi bir önlemdir. Temsil yetkisinin kaldırılmasından önce, her eş, evlilik birliğini temsilen tek başına ve bağımsız olarak hukukî işlemler yapabilirken; temsil yetkisinin kaldırılmasından sonra, sadece temsil yetkisi devam eden eş, evlilik birliğini temsilen hukukî işlemler yapabilir. Diğer yandan, eşin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasından önce, onun birliği temsilen yaptığı hukukî işlemin karşı tarafı, yapılan işlemden her iki eşi de sorumlu tutabilirken; temsil yetkisinin kaldırılmasından sonra, yapılan işlemden, kural olarak, sadece hukukî işlemi yapan eş sorumlu tutulabilir. Bu nedenle, hâkim tarafından, evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına ancak, önlemin amaca uygun olması hâlinde karar verilebilir. Karar, mahkeme tarafından ilân edilebilir ve yapılan ilân, üçüncü kişilerin iyiniyetini ortadan kaldırır.

Anahtar Kelimeler: Aile, Evlilik Birliği, Temsil Yetkisi, Temsil Yetkisinin Kaldırılması, İyiniyetin Korunması.

* DOI: 10.33432/ybuhukuk.1033962 - Geliş Tarihi: 07.12.2021 - Kabul Tarihi: 04.01.2022.

** Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medenî Hukuk Ana Bilim Dalı, azizermanbayram@cankaya.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-6232-7928.

REVOCATION OR RESTRICTION OF THE POWERS OF THE MARITAL REPRESENTATION OF THE SPOUSES

ABSTRACT

The power of the spouses to represent the marital union is laid down by the legislator to ensure that the day-to-day needs of the family are met uninterruptedly. Each of the spouses can take legal actions alone by using the power to represent the marital union and put the other spouse under responsibility jointly and severally. The legal power to represent the marital union is not unlimited. Spouses are obliged to use their power of representation in accordance with the legal limitations. In addition, spouses should not be incapable of exercising it. Otherwise, each spouse can request the court to revoke such power in whole or in part. Revoking or restricting the power of one of the spouses to represent the marital union is a serious measure. While each spouse may perform legal actions alone and independently before the power of representation is revoked, after the revoking it only the spouse whose power of representation continues can make legal transactions to represent the marital union. On the other hand, before the spouse's power to represent the marital union is revoked, the other party of a legal transaction made by that spouse can hold both spouses liable for the transaction; however only the spouse who made the legal transaction can be held liable after the power of representation is revoked, as a rule. Therefore, the revocation or restriction of the power of marital representation may only be decided by the judge if this measure is proper. The decision can be pronounced by the court and the pronouncement eliminates the good faith of acting third parties.

Keywords: Family, Marital Union, Power of Representation, Revocation of Power of Representation, Protection for Good Faith.

I. GİRİŞ

Evlilik birliği, sadece duygusal bir birlik değil; aynı zamanda ekonomik bir birliktir. Evlilik birliğinin yürütülmesi, pek çok ihtiyacı beraberinde getirir. Ailenin ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için eşler, genellikle tek başlarına hukukî işlemler yapar. Bir eşin, ailenin sürekli ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla tek başına yaptığı hukukî işlemler, evlilik birliğini temsil yetkisi kapsamında kalır. Zira Türk Medenî Kanunu'nun[1] (TMK) 188. maddesinin birinci fıkrasında, eşlerden her birinin ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil edebilmesi hükme bağlanmıştır. Evlilik birliğini temsil yetkisinin kullanıldığı hâllerde, eşler, üçüncü kişilere karşı kural olarak müteselsilen sorumlu olur (TMK m. 189/I).

Eşler, evlilik birliğini temsil yetkilerini, kanunda öngörülen sınırlamalara uygun olarak kullanmalıdır. Bir eşin evlilik birliğini temsil yetkisini, kanunda öngörülen sınırlamaları aşacak biçimde kullanması, diğer eşin ve evlilik birliğinin zarara uğramasına neden olabilir. Ayrıca, eşler, evlilik birliğini temsil yetkisini kullanmak konusunda yetersiz kalmamalıdır. Aksi hâlde, bu durum, diğer eşin ve ailenin menfaatlerini ihlâl eder. Bu nedenle, kanun koyucu, sözü edilen hâllerde her bir eşe, diğerinin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasını veya sınırlanmasını, mahkemeden isteme hakkı tanımıştır (TMK m. 190).

II. EŞLERİN EVLİLİK BİRLİĞİNİ TEMSİL YETKİSİNE GENEL BAKIŞ

Evlilik birliğinin temsili, eşin tek başına, ailenin ihtiyaçları için evlilik birliğini temsilen hukukî işlemler yapabilmesini ve bu kapsamda, diğer eşi de kendisiyle birlikte sorumluluk altına sokabilmesini ifade eder[2].

Evlilik birliğinin temsilinden söz edilebilmesi için eşler arasında evlilik birliğinin bulunması, işlemi yapan eşin fiil ehliyetine sahip olması ve eşin ortak

---

1 RG. 8.12.2001, S:24607.

2 **Tuor, Peter/Schnyder, Bernhard/Schmid, Jörg/Jungo, Alexandra** (2015) Das Schweizerische Zivilgesetzbuch, 14. Auflage, Basel, Schulthess Verlag, s.310.

yaşamın devam etmesi nedeniyle ailenin ihtiyaçlarını karşılamak üzere hukukî işlem yapması gerekir[3].

Evlilik birliğini temsil yetkisi, kanun koyucu tarafından eşlere, her eşin evlilik birliğinin ihtiyaçlarını, sahip olduğu gelir seviyesinden bağımsız olarak karşılayabilmesi amacıyla verilmiştir[4]. Eşlerin evlilik birliğini temsil yetkisi sayesinde, birliğin işlevselliği sağlanmış olur. Evlilik birliğini temsil yetkisi, ailenin ihtiyaçları için düzenli olarak hukukî işlemler gerçekleştiren eşin, üçüncü kişiler karşısındaki güvenirliğini artırır. Evlilik birliğini temsilen yapılan hukukî işlemlerden, aynı zamanda diğer eşinde sorumlu olması, üçüncü kişilerin, birliği temsil eden eşle hukukî işlem yapmasını özendirir. Alacaklılar, diğer eşe de başvurabilmeleri sayesinde korunmuş olur[5].

---

[3] **Hausheer, Heinz/Geiser, Thomas/Aebi-Müller, Regina E.** (2018) Das Familienrecht des Schweizerischen Zivilgesetzbuches, 6. Auflage, Bern, Stämpfli Verlag, s.106-107; **Hasenböhler, Franz** (1998) ZK - Zürcher Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Das Familienrecht, 1. Abteilung: Das Eherecht (Art. 90-251 ZGB), Die Wirkungen der Ehe im Allgemeinen, Art. 159-180, 3. Auflage, Zürich, Schulthess Verlag, Art. 166, N. 32; **Hausheer, Heinz/Reusser, Ruth/Geiser, Thomas** (1999) BK – Berner Kommentar, ZGB – Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Familienrecht, Das Eherecht, Die Wirkungen der Ehe im allgemeinen, Art. 159-180, 2. Auflage, Bern, StämpfliVerlag, Art. 166, N. 18-29; **Zeiter, Alexandra/Schlumpf, Michael** (2016) CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Personen- und Familienrecht -Partnerschaftsgesetz Art. 1-456 ZGB - PartG, 3. Auflage, Zürich, Schulthess Verlag, Art. 166, N. 12; **Isering, Bernard/Kessler, Martin A.** (2014) BaK – Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Zivilgesetzbuch I, Art. 1-456 ZGB, 5. Auflage, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, Art.166, N. 3a; **Fankhauser, Ronald** (2018) KuK - Kurzkommentar ZGB, Schweizerishes Zivilgesetzbuch, 2. Auflage, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag, Art. 166, N. 3; **Havutcu, Ayşe** (2006) Evlilik Birliğinin Temsili, 1. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s.95; **Öztan, Bilge** (2015) Aile Hukuku, 6. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, s.256.

[4] **Näf-Hofmann, Marlies/Näf-Hofmann, Heinz**(1998) Schweizerisches Ehe- und Erbrecht, 1. Auflage, Zürich, Schulthess Verlag, s.114; **Gümüş, Mustafa Alper** (2008) Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m. 185-281), 1. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.110-111; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 166, N. 18; **Hasenböhler**, ZK Art. 166, N. 5; **Öztan**, s.257.

[5] **Schmid, Ursula** (2016) OFK –Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, 3. Auflage, Orell Füssli Verlag, Art. 166, N. 1; **Hasenböhler**, ZK Art. 166, N. 6-7.

Evlilik birliğinin temsilini düzenleyen TMK m. 188, temelini, TMK m. 186/II'de düzenlenen, "*birliği eşler beraberce yönetirler*" hükmünden almaktadır[6].

Evlilik birliğinin temsili, doğrudan doğruya, eşlerin üçüncü kişilerle olan hukukî ilişkilerini; dolaylı olarak da eşler arasındaki ilişkileri düzenler[7]. Bu durum, evlilik birliğini temsilin eşlerden biriyle üçüncü kişi arasındaki dış ilişkide gerçekleşmesinin bir sonucudur. Bununla birlikte, evlilik birliğinin temsili, eşler arasındaki iç ilişki bakımından da birtakım sonuçlar doğurur.

Evlilik birliğinin temsili, aile hukukuna özgü bir kurumdur[8]. Eşlerden birinin, diğer eşi de müteselsilen sorumlu kılacak bir biçimde, hukukî işlem yapabilmesini sağlar (TMK 189/II)[9].Eşlerden birinin evlilik birliğini temsilen hukukî işlem yapması hâlinde, yapılan işlemden "evlilik birliğinin" mi sorumlu olacağı sorusu sorulmaz; aksine, sadece işlemi yapan eşin mi yoksa her iki eşin de birlikte mi sorumlu olacağı sorusu sorulur[10]. Zira evlilik birliğinin bir tüzel kişiliği yoktur[11]. Evlilik birliğini temsil yetkisinin kullanılması, somut olarak tüzel kişiliğe sahip bir toplulukta olduğu gibi birliğin temsil edilmesi; birliğin temsil yoluyla hak edinmesi veya borç altına girmesi anlamına gelmez. Evlilik

6 **Gümüş**, s.110; **Öztan**, s.257.

7 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 166, N. 13; **Gümüş**, s.111; **Öztan**, s.257.

8 **Öztaş, İlker** (2010) "Evlilik Birliğinin Temsili ve Evlilik Birliğini Temsil Yetkisinin Sona Ermesi", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C:16, S:1-2, s.251; **Yalman, Süleyman** (2004) "Evlilik Birliğinin Temsili ve Eşlerin Sorumluluğu", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:12, S:3-4, s.12; **Özel, Çağlar/Zorluoğlu Yılmaz, Ayça** (2020) "Türk Hukukunda Ailenin İhtiyaçları ve Bu İhtiyaçlar Bakımından Eşlerin Evlilik Birliğini Temsil Yetkisi", Prof. Dr. Halûk Burcuoğlu'na Armağan, Cilt II, İstanbul, Filiz Kitabevi, s.1524; **Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan/Gümüş, Mustafa Alper** (2016) Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku, 11. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, s.172; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 166, N. 13; **Havutcu**, s. 27; **Gümüş**, s.112.

9 **Hausheer/Geiser/Aebi-Müller**, s.105; **Zeiter/Schlumpf**, CHK Art. 166, N. 1; **Fankhauser**, KuK Art. 166, N. 1; **Öztan**, s.257.

10 **Näf-Hofmann/Näf-Hofmann**, s.115.

11 **Akıntürk, Turgut/Ateş, Derya** (2021) Türk Medenî Hukuku, İkinci Cilt, Aile Hukuku, 23. Bası, Ankara, Beta Basım Yayıncılık, s. 127; **Yalman,** s.8.

birliğini temsil yetkisinin kullanılması sadece, bir eşin diğer eş bakımından da sonuç doğuracak şekilde hukukî işlem yapabilmesi anlamına gelir[12].

Evlilik birliğini temsili, koşulları ve sonuçları itibariyle Türk Borçlar Kanunu'nda[13] (TBK) düzenlenen temsilden farklıdır[14]. Gerçekten de TBK m. 40 ve devamında düzenlenen iradî temsil yetkisi, temsil olunanın tek taraflı, varması gerekli irade beyanıyla verilir ve tek taraflı hukukî işlem niteliğindedir[15]. Buna karşılık, evlilik birliğini temsil yetkisi kanundan doğar; bir eşin diğer eşe temsil yetkisini verdiğini açıklamasına, diğer bir anlatımla eşlerin birliği temsil yetkilerini kullanabilmeleri için birbirleri tarafından yetkilendirilmelerine gerek yoktur. Diğer taraftan, iradî temsil yetkisinde kural olarak başkası adına hareket edildiğinin üçüncü kişiye bildirilmesi zorunludur[16]. Buna karşılık, evlilik birliğini temsil eden eşin karşı tarafa temsil yetkisini kullandığını açıkça bildirmesi şart değildir[17]. Ayrıca, iradî temsilde, temsil edenin temsil olunan adına hareket etmesi gerekir[18]. Evlilik birliğini temsilde ise temsil eden eş, temsil etme iradesine sahip olmasa bile temsilin sonuçları kendiliğinden meydana gelir[19]. İradî temsilde temsilci; adına hareket ettiği temsil olunanla üçüncü kişi arasındaki sözleşme ilişkisinin tamamen dışındadır. Temsilen yapılan sözleşmenin tüm hukukî sonuçları, temsil olunan ve üçüncü kişiye ait olur; temsilci bakımından ne hak veya alacak, ne de borç doğar[20]. Buna karşılık, evlilik birliğinin temsili, sadece temsil olunan eş bakımından değil; aynı zamanda birliği temsilen hukukî işlem yapan eş

12 **Näf-Hofmann/Näf-Hofmann**, s.115.

13 RG. 4.2.2011, S: 27836.

14 **Ayan, Serkan** (2004) Evlilik Birliğinin Korunması, 1. Bası, Ankara, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, s.215; **Hausheer/Geiser/Aebi-Müller**, s.106; **Schmid**, OFK Art. 166, N. 2; **Zeiter/Schlumpf**, CHK Art. 166, N. 1; **Öztaş**, s.249.

15 **Akyol, Şener** (2009) Türk Medeni Hukukunda Temsil, 1. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s.164-165; **İnceoğlu, M. Murat** (2009) Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, 1. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, s.101.

16 **İnceoğlu**, s.50.

17 **Schmid**, OFK Art. 166, N. 2; **Akıntürk/Ateş**, s.127.

18 **İnceoğlu**, s.47.

19 **Schmid**, OFK Art. 166, N. 2.

20 **Akyol,** s.205.

bakımından da hukukî sonuç doğurur[21]. Dolayısıyla TBK m. 40 ve devamındaki düzenlemeler, evlilik birliğini temsiline, sadece "işin özelliğine uygun düştüğü ölçüde" uygulanabilir[22].

Evlilik birliğini temsil yetkisi, kanundan doğan sınırlı bir yetkidir[23].

Evlilik birliğini temsil yetkisi kural olarak sadece, ailenin sürekli ihtiyaçlarıyla sınırlıdır (TMK m. 188/I). Ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları konusunda, eşlerin sahip olduğu söz konusu temsil yetkisine "*olağan temsil yetkisi*" denir. Eşlerin olağan temsil yetkisi, eşlerden her birinin tek başına, evlilik birliğini temsilen, diğer eşi de sorumluluk altına sokacak şekilde, birliğin sürekli ihtiyaçlarını sağlamaya yönelik olarak hukukî işlemler yapabilmesini ifade eder[24]. Olağan temsil yetkisine, eşlerden her biri kanun gereği ve eşit olarak sahiptir[25].

Ailenin ihtiyaçları, özellikle, eşlerin ortak yaşamıyla ve çocuklarla doğrudan[26] ve maddî bağı bulunan ihtiyaçlardır[27]. Buna karşılık, aile üyelerinin bireysel, meslekî veya işletmesiyle ilgili ihtiyaçları, ailenin ihtiyaçları kapsamında değerlendirilemez[28].

Ailenin "sürekli ihtiyaçları", hangi sıklıkla ortaya çıktıklarına bakılmaksızın günlük ve alışılmış ihtiyaçlardır[29]. Sürekli ihtiyaçlar, kural olarak aile bütçesine fazla bir yük getirmeyen, düzenli olarak karşılandığı için aile bakımından alışılmışın dışında bir gider yaratmayan ihtiyaçlardır[30]. Ailenin

---

21 **Schmid**, OFK Art. 166, N. 2.

22 **Hasenböhler**, ZK Art. 166, N. 13; **Hausheer/Geiser/Aebi-Müller**, s.106; **Öztan**, s.258.

23 **Hasenböhler**, ZK Art. 166, N. 10; **Öztan**, s.260.

24 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 166, N. 10; **Zeiter/Schlumpf**, CHK Art. 166, N. 1; **Havutcu**, s.68; **Dural/Öğüz/Gümüş**, s.172.

25 **Kılıçoğlu, Ahmet M.** (2019) Aile Hukuku, 4. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, s.172-173; **Fankhauser**, KuK Art. 166, N. 4; **Havutcu**, s.68; **Öztan**, s.268.

26 **Hausheer/Geiser/Aebi-Müller**, s.107; **Öztaş**, s.253.

27 **Schmid**, OFK Art. 166, N. 5; **Öztaş**, s.255; **Dural/Öğüz/Gümüş**, s.173.

28 **Hausheer/Geiser/Aebi-Müller**, s.107; **Schmid**, OFK Art. 166, N. 5; **Öztaş**, s.253; **Gümüş**, s.115; **Dural/Öğüz/Gümüş**, s.172.

29 **Hausheer/Geiser/Aebi-Müller**, s.107; **Özel/Zorluoğlu Yılmaz**, s. 1520; **Öztaş**, s.255; **Havutcu**, s.71; **Öztan**, s.269.

30 **Hasenböhler**, ZK Art. 166, N. 37.

sürekli ihtiyaçları, dar yorumlanır[31]. Ailenin sürekli ihtiyaçlarının belirlenmesinde, ailenin büyüklüğü, eşlerin sosyo-ekonomik durumu, yaşanan yerdeki değer hükümleri, yerel örf ve âdet dikkate alınır[32]. Ailenin sürekli ihtiyaçları, zamanla değişebilir[33].

Olağan temsil yetkisinin kapsamına, ailenin beslenme, giyinme, elektrik, su, ısınma, iletişim, temizlik, aidat, lüks olmayan ev eşyası, eve ilişkin bakım ve küçük onarım işleri[34], olağan eğitim[35] ve sağlık, sosyal aktivite gibi ihtiyaçları

---

31 **Hasenböhler**, ZK Art. 166, N. 37; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 160, N. 46; **Öztaş**, s.255; **Havutcu**, s.70; **Öztan**, s.269.

32 **Hausheer/Geiser/Aebi-Müller**, s.106-107; **Hasenböhler**, ZK Art. 166, N. 46; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 166, N. 49; **Öztaş**, s.253; **Havutcu**, s.64; **Gümüş**, s.115; **Dural/Öğüz/Gümüş**, s.172; **Öztan**, s.269; **Akıntürk/Ateş**, s.128.

33 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 166, N. 37.

34 Yargıtay kararına konu olan bir olayda, davacı, davalıya karşı, davalının sahibi olduğu villanın bahçe düzenlemesinin yapılmasından kaynaklanan alacağının ödenmesi amacıyla dava açmıştır. Yargıtay, Türk Medeni Kanunu'nun 188. maddesi gereğince, eşlerden her birinin ortak yaşamın davacı süresince ailenin "sürekli ihtiyaçları için" evlilik birliğini temsil edebileceği, buna karşılık, ailenin "diğer ihtiyaçları için" eşlerden birinin birliği "diğer eş veya haklı sebeplerle hâkim tarafından yetkili kılınması ya da birliğin yararı bulunmasından gecikmede sakınca olması ve diğer eşin hastalığı, başka bir yer de olması veya benzeri sebeplerle rızasının alınamaması" hâllerinde temsil edebileceğini belirtmiş; davacının yaptığını ileri sürdüğü dava konusu işin ise "ailenin sürekli ihtiyaçları" ile ilgili olmadığına karar vermiştir (Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, E: 2016/2342, K: 2017/3987, T: 16.11.2017).

35 Yargıtay kararına konu olan bir olayda, eşlerin ortak velayetinde bulunan çocuk, davalının eşi tarafından davacıya ait özel okula kaydettirilmiş, söz konusu çocuk eğitimini tamamlayarak buradan mezun olmuş; ancak davacı, dört yıllık eğitim ücretinin ödenmediği iddiasıyla davalıya karşı icra takibi başlatmıştır. Yerel mahkeme, icra takibine konu olan sözleşmenin tarafı olmayan davalı yönünden davada aktif husumetin bulunmadığı değerlendirmesiyle davanın reddine karar vermiştir. Yargıtay, TMK m. 188 gereğince, eşlerin evlilik birliğini "ailenin sürekli ihtiyaçları için" temsile yetkili olduğunu, TMK m. 189 uyarınca, eşlerden birinin birliği temsil yetkisi bulunmaksızın yaptığı işlemlerden kişisel olarak sorumlu olduğunu, somut olayda ise müşterek çocuğun özel öğretim kurumundan eğitim hizmeti almasının ailenin sürekli ihtiyaçlarından olmadığını, böylece sözleşmede imzası bulunmayan davalının davacıya karşı sorumluluğunun bulunmadığını belirterek yerel mahkemenin kararını onamıştır (Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, E: 2017/2580, K: 2020/1430, T: 06.02.2020). Buna karşılık, Yargıtay kararına konu olan başka bir olayda, eşlerden biri, diğerinin rızasını almaksızın ortak çocuklarını davalının sahibi olduğu özel okula kaydettirmiş ve buna ilişkin sözleşme imzalamış; bunun üzerine, davalı, eğitim ücreti alacağı

için yapılan "hukukî işlemler[36]ve bunlarla ilgili irade açıklamaları"[37] girmektedir[38]. Ailenin sürekli ihtiyaçlarının üst sınırını, eşlerin birlik giderlerine güçleriyle ve malvarlıklarıyla katıldıkları miktar belirler[39].

Eşlerden her birinin ailenin sürekli ihtiyaçlarına yönelik olarak birliği temsilen yaptığı hukukî işlemler, her iki eş bakımından da kanun gereği bağlayıcıdır. Evlilik birliğini temsilen, ailenin sürekli ihtiyaçlarına yönelik olarak yapılan işlemin geçerliliği, işlemi yapan eşe temsil yetkisinin verilmesine veya diğer eşin yapılan işleme onay vermesine bağlı değildir[40].

için iki eşe karşı da icra takibi başlatmıştır. Bölge adliye mahkemesi, TMK m. 188 gereğince, eşlerin her birinin ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil ettiği, temsil yetkisinin kullanıldığı zamanlarda eşler arasında müteselsil sorumluluğun söz konusu olduğu, bu nedenle eşlerden biri tarafından taahhüt edilen borcun diğeri için de bağlayıcı olduğu gerekçesiyle davayı kabul etmiştir. Buna karşılık, Yargıtay, çocuğun özel okulda eğitim alması için yapılan hukukî işlemin ailenin sürekli ihtiyaçları kapsamında kalıp kalmadığını sorgulamaksızın, sadece, "Sözleşmeden doğan hak ve yükümlülükler ile sözleşmeye ilişkin her türlü talep hakkı sözleşmenin taraflarına aittir; bu nedenle aile hukuku kurallarının sözleşmenin nispiliği ilkesini geçersiz kılacak şekilde yorumlanması doğru değildir" gerekçesiyle alt mahkemenin kararını bozmuştur (Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, E: 2017/2580, K: 2020/1430, T: 06.02.2020).

36 Eşlerin evlilik birliğini temsil yetkisi, hukukî işlemlerin geneli bakımından geçerlidir. Borçlandırıcı işlemlerin yanında, tasarruf işlemleri de evlilik birliğini temsil yetkisinin kapsamına dâhildir (**Hausheer/Geiser/Aebi-Müller**, s.105; **Öztaş**, s.252).

37 **Schmid**, OFK Art. 166, N. 8.

38 **Hausheer/Geiser/Aebi-Müller**, s.107; **Hasenböhler**, ZK Art. 166, N. 39; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 166, N. 39; **Zeiter/Schlumpf**, CHK Art. 166, N. 3; **Havutcu**, s.72-73; **Öztan**, s.269.

39 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 160, N. 38; **Zeiter/Schlumpf**, CHK Art. 166, N. 3; **Fankhauser**, KuK Art. 166, N. 4.

40 **Näf-Hofmann/Näf-Hofmann**, s.114; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 166, N. 11.

Evlilik birliğini olağan temsil yetkisi, kişiye sıkı sıkıya bağlı, devredilemez ve vazgeçilemez niteliktedir[41]. Ancak belirli koşulların varlığı hâlinde, olağan temsil yetkisinin sınırlanması veya kaldırılması yoluna başvurulabilir[42].

Ailenin sürekli ihtiyaçları dışında kalan "diğer ihtiyaçları" bakımından eşlerden hiçbiri "kural olarak" evlilik birliğini temsil yetkisine sahip değildir. Ailenin diğer ihtiyaçları için eşlerin birlikte hareket etmesi, anlaşarak hukukî işlem yapması veya işlem yapan eşin, diğerinin rızasını alması gerekir[43]. Ailenin diğer ihtiyaçları için yapılan hukukî işlemler, sonradan diğer eş tarafından örtülü olarak onaylansa bile birliği temsilen yapılmış sayılmaz[44].

Ailenin diğer ihtiyaçları için her bir eş, diğer eş tarafından veya haklı sebeplerle hâkim tarafından yetkilendirilmiş olması yahut aciliyetin bulunması ve ancak diğer eşin rızasının alınamaması hâlinde birliği temsile yetkilidir (TMK m. 188/II). Bu üç hâlde, eşlerden her biri tek başına, evlilik birliğini temsilen, birliğin diğer ihtiyaçları için hukukî işlemler yapabilir. Buna, "*olağanüstü temsil yetkisi*" denir. Aile konutunun kiralanması[45], aile için araba, ev için pahalı mobilyalar veya çocuklar için pahalı elbiseler satın alınması; evin kapsamlı onarım işleri, aile üyelerinin yüksek maliyetli tedavi işlemleri, isteğe

41 **Göksu, Tarkan/Heberlein, Adrian** (2016) CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Personen- und Familienrecht – Partnerschaftsgesetz Art. 1-456 ZGB – PartG, 3. Auflage, Zürich, Schulthess Verlag, Art. 174, N. 6; **Hausheer/Geiser/Aebi-Müller**, s.108; **Hasenböhler**, ZK Art. 166, N. 20;**Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 166, N. 21;**Öztaş**, s.251; **Havutcu**, s.48; **Gümüş**, s.112; **Dural/Öğüz/Gümüş**, s.172; **Öztan**, s.262.

42 **Hausheer/Geiser/Aebi-Müller**, s.108; **Öztan**, s.271.

43 **Dural/Öğüz/Gümüş**, s.173; **Öztan**, s.271.

44 **Fankhauser**, KuK Art. 166, N. 5; **Öztan**, s.271.

45 Krş. **Kılıçoğlu**, s.173; **Havutcu**, s.82-83.

bağlı sigortalar[46], bankadan nakit kredi çekilmesi[47], üçüncü kişilerden borç alınması gibi işlemler, olağanüstü temsil yetkisi kapsamındadır[48].

Eşlerden birinin, evlilik birliğini "olağan veya olağanüstü" temsil yetkisini kullanarak yaptığı işlemlerden dolayı eşler, müteselsil olarak sorumludur (TMK m. 189/I). Eşin müteselsil sorumluluğu, onun iradesinden bağımsız olarak kanundan doğar. Eşlerden biri, diğer eşin karşı çıkmasına rağmen, temsil yetkisinin sınırları içinde kalan bir hukukî işlemi gerçekleştirirse, diğer eş yapılan işlemden müteselsilen sorumlu olmaktan kurtulamaz[49]. Bunun için, işlemin karşı tarafına işlemin birliği temsilen yapıldığının bildirilmesine veya karşı tarafın, işlemi yapan kişinin evli olduğunu bilmesine gerek yoktur[50]. Önemli olan, üçüncü kişinin bu hususta bilgisi değil, yapılan işlemin niteliğidir[51]. Bununla birlikte, eşlerden biriyle üçüncü kişi arasındaki hukukî işlemde, diğer eşin yapılan işlemden müteselsilen sorumlu olmayacağı öngörülebilir[52].

Evlilik birliğini temsilen yapılan hukukî işlem nedeniyle eşlerin müteselsilen sorumlu olmaları durumunda, alacaklı, borcun tamamının veya

---

46 Benzer yönde bkz. **Özel/Zorluoğlu Yılmaz**, s.1522; **Havutcu**, s.75. Krş. **Gümüş**, s.118.

47 Bankadan nakit kredi çekilmesi işlemi, kural olarak olağanüstü temsil yetkisinin kapsamındadır. İstisnaî olarak, ifanın konusunun banka tarafından fark edilebilir olması ve doğrudan doğruya ailenin sürekli ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kullanılması durumunda, söz konusu işlemin olağan temsil yetkisi kapsamında kaldığı kabul edilebilir (**Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 166, N. 52; **Hasenböhler**, ZK Art. 166, N. 44; **Öztaş**, s.257; **Öztan**, s.270. Krş. **Havutcu**, s.93). Kredi kartıyla yapılan işlemler, ailenin sürekli ihtiyaçlarına yönelik olabileceği gibi ailenin diğer ihtiyaçlarına da yönelik olabilir. Bu nedenle, kredi kartı kullanılarak yapılan işlemlerin her bir işlemin özelliğine göre ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir (**Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 166, N. 42; **Öztaş**, s.257; **Öztan**, s.270. Krş. **Havutcu**, s.88).

48 Benzer yönde bkz. **Zeiter/Schlumpf**, CHK Art. 166, N. 4; **Gümüş**, s.120; **Öztan**, s.272.

49 **Näf-Hofmann/Näf-Hofmann**, s.116; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 166, N. 11; **Zeiter/Schlumpf**, CHK Art. 166, N. 9.

50 **Näf-Hofmann/Näf-Hofmann**, s.116; **Hasenböhler**, ZK Art. 166, N. 29; **Zeiter/Schlumpf**, CHK Art. 166, N. 9.

51 **Gümüş**, s.126; **Öztan**, s.260; **Akıntürk/Ateş**, s.127.

52 **Hasenböhler**, ZK Art. 166, N. 15; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 166, N. 15; **Öztaş**, s.263; **Gümüş**, s.126.

bir kısmının ifasını, dilerse eşlerin ikisinden, dilerse yalnız birinden isteyebilir (TBK m. 163/I). Eşlerin sorumluluğu, borcun tamamı ödeninceye kadar devam eder (TBK m. 163/II).

Eşlerden her biri, temsil yetkisi olmaksızın yaptığı işlemlerden kişisel olarak sorumludur. Ancak, temsil yetkisinin üçüncü kişiler tarafından anlaşılmayacak biçimde aşılması durumunda, eşler yine müteselsilen sorumlu olur (TMK m. 189/II). Eşlerden birinin temsil yetkisini aştığını bilmeyen veya bilmesi gerekmeyen, iyiniyetli üçüncü kişi, işlem yapan eş karşısında korunur. Üçüncü kişinin iyiniyeti, olağan temsil yetkisi bakımından, yapılan hukukî işlemin ailenin sürekli ihtiyaçlarının kapsamına girip girmediğine; olağanüstü temsil yetkisi bakımından ise yapılan işlemin diğer eşin rızası veya hâkimin yetkilendirmesi kapsamında olup olmadığına yahut gecikmesinde sakınca bulunup bulunmadığına ilişkin olabilir[53].

III. EVLİLİK BİRLİĞİNİ TEMSİL YETKİSİNİN KALDIRILMASININ VEYA SINIRLANMASININ KANUNDAKİ DÜZENLENİŞİ, AMACI VE UYGULANMA ALANI

A. KANUNDAKİ DÜZENLENİŞİ

Evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması, Türk Medenî Kanunu'nun 190. maddesinde düzenlenmiştir. Bu madde, kaynağını İsviçre Medenî Kanunu'nun (ZGB) 174. maddesinden almaktadır. İsviçre Medenî Kanunu'nun 174. maddesinin başlığı, "Temsil Yetkisinin Kaldırılması" (*Entzug der Vertretungsbefugnis*) şeklindedir. Bununla birlikte, maddenin birinci fıkrasında, temsil yetkisinin "tamamen veya kısmen" kaldırılmasına imkân tanınmıştır.

İsviçre Medenî Kanunu'nda temsil yetkisinin kaldırılmasına ilişkin düzenleme (Art. 174 ZGB), Türk Medenî Kanunu'ndan farklı olarak "Evlilik Birliğinin Temsili" (*Vertretung der ehelichenGemeinschaft*) başlığı altında değil; "Evlilik Birliğinin Korunması" (*Schutz der ehelichenGemeinschaft*) üst başlığı altında yer almaktadır. Türk Medenî Kanunu'nda temsil yetkisinin kaldırılması konusunun, sistematik olarak evlilik birliğinin korunmasına ilişkin hükümler

53 **Zeiter/Schlumpf**, CHK Art. 166, N. 10.

arasında değil de eşlerin hak ve yükümlülüklerini ele alan maddelerin arasında düzenlenmiş olması, öğretide de ileri sürüldüğü gibi bize göre de isabetsizdir[54]. Zira evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması, eşlerin bireysel olarak menfaatlerinin korunmasının yanında, evlilik birliğinin korunmasına da hizmet eder. Temsil yetkisinin kaldırılmasını düzenleyen TMK m. 190, evlilik birliğinin korunmasını düzenleyen TMK m. 195 vd. hükümleriyle birlikte değerlendirilmelidir[55].

B. AMACI

Evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemlerden biri olarak eşlerin temsil yetkisinin kaldırılması, evlik birliğinin temsiline ilişkin düzenlemelerin (TMK m. 188, m. 189) bir parçasıdır[56]. Temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması, eşlerden her birinin evlilik birliğini temsilen yaptığı hukukî işlemlerle, diğer eşi kendisiyle birlikte, o eş hiç istemese veya karşı çıksa bile borç altına sokabilmesinin ve onun yapılan işlemden müteselsil olarak sorumlu tutulabilmesinin ortaya çıkardığı riski dengeleyici bir kurum olarak öngörülmüştür[57].

Temsil yetkisinin kaldırılmasını ve sınırlanmasını düzenleyen hükmün (TMK m. 190) öncelikli amacı, eşlerden birinin evlilik birliğini temsil yetkisini aşmasının olumsuz ekonomik sonuçlarından, diğer eşin korunmasıdır[58]. Temsil yetkisinin kaldırılması, temsil edilen eşin ekonomik menfaatlerinin

54 **Havutcu**, s.147; **Gümüş**, s.200.

55 **Gümüş**, s.200.

56 **Bräm, Verena** (1998) ZK - Zürcher Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Das Familienrecht, 1. Abteilung: Das Eherecht (Art. 90-251 ZGB), Die Wirkungen der Ehe im Allgemeinen, Art. 159-180, 3. Auflage, Zürich, Schulthess Verlag, Art. 174, N. 1; **Göksu/Heberlein**, CHK Art.174, N. 1; **Isering/Kessler**, BaKArt.174, N. 1.

57 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 1; **Schmid**, OFK Art. 174, N. 1.

58 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 2; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 5; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 1; **Isering/Kessler**, BaKArt.174, N. 1; **Öztaş**, s.275; **Havutcu**, s.147; **Öztan**, s.281.

tehlikeye atılması riskinin ortadan kaldırılmasına veya en azından azaltılmasına hizmet eder[59].

Eşlerden her birine, diğer eşin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasını veya sınırlanmasını hâkimden isteme imkânının verilmesiyle, sadece eşin bireysel olarak korunması amaçlanmamış; aynı zamanda, ailenin ekonomik yapısının, eşlerden birinin temsil yetkisini aşmasının veya kullanmada yetersiz kalmasının olumsuz mali sonuçlarından korunması da amaçlanmıştır[60].

C. UYGULANMA ALANI

Evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması, hem olağan temsil yetkisi, hem de olağanüstü temsil yetkisi bakımından uygulama alanı bulabilir[61]. Bununla birlikte, temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması, uygulamada sadece olağan temsil yetkisi bakımından önem taşır[62].

Eşlerin kendi aralarındaki yetkilendirme işlemleri bakımından TMK m. 190 uygulanmaz. Eşlerden birinin, diğerine hukukî işlem yapabilme konusunda vermiş olduğu temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması, TMK m. 190 kapsamında gerçekleştirilmez[63]. Örneğin, eşlerin, banka hesaplarında işlem

---

59 **Berger, Markus** (1987) DieStellungVerheirateter im rechtsgeschäftlichenVerkehr, 1. Auflage, Freiburg, Universitätsverlag, s.131; **Bräm**, ZK Art. 174, N. 2; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 5; **Schmid**, OFK Art. 174, N. 1; **Isering/Kessler**, BaKArt.174, N. 1; **Fankhauser**, KuK Art. 174, N. 1; **Havutcu**, s.147; **Öztan**, s.281.

60 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 2; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 1; **Öztaş**, s.275; **Havutcu**, s.147.

61 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 15; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 6a; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 5; **Schmid**, OFK Art. 174, N. 2; **Fankhauser**, KuK Art. 174, N. 2; **Öztaş**, s.276; **Kılıçoğlu**, s.177.Öğretide *Yalman* ise kaldırılması veya sınırlanması talep edilecek olan temsil yetkisinin eşlerin sürekli ihtiyaçlarının karşılanması için sahip oldukları (olağan) temsil yetkisi olduğunu kabul etmektedir (**Yalman**, s.27).

62 **Hausheer/Geiser/Aebi-Müller**, s.111; **Bräm**, ZK Art. 174, N. 15; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 6a; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 5; **Schmid**, OFK Art. 174, N. 2; **Havutcu**, s.149. Krş. **Kılıçoğlu**, s.178.

63 **Berger**, s.140-141; **Bräm**, ZK Art. 174, N. 5; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 2; **Isering/Kessler**, BaKArt.174, N. 3; **Havutcu**, s.148; **Gümüş**, s.202.

yapmak üzere, birbirlerine karşılıklı olarak verdikleri vekâletler; kredi kartlarının kullanılması konusunda diğer eşi yetkilendirme işlemleri, TBK m. 190'ın uygulama alanı dışında kalır[64]. Eşine temsil yetkisi veren eş, vermiş olduğu yetkiyi her zaman hâkimin katılımı olmaksızın geri alabilir veya sınırlandırabilir (TBK m. 42)[65]. Örneğin, eş, vermiş olduğu vekâleti geri almak veya kredi kartını bloke etmek suretiyle, diğer eşin temsil yetkisini ortadan kaldırabilir[66]. Bir eşe diğer eş tarafından verilen temsil yetkisinin, ailenin sürekli ihtiyaçları dışında kalan ihtiyaçlara yönelik olarak mı, yoksa evlilik birliğini ilgilendirmeyen bir işin gerçekleştirilmesine yönelik olarak mı verildiğinin bir önemi yoktur. Zira bu fark, etkisini sadece, temsil yetkisi veren eşin yapılan işlemden diğer eşle birlikte sorumlu olması noktasında gösterir[67].

Temsil yetkisinin kaldırılmasını düzenleyen TMK m. 190, eşler arasındaki birlikte mülkiyet ilişkileri (paylı mülkiyet, mal ortaklığı veya adi ortaklık) konusunda uygulanmaz[68]. Eşler arasındaki birlikte mülkiyet ilişkilerinden doğan temsil yetkisi konusunda, söz konusu ilişkiye dair özel hükümler uygulanır.

IV. EVLİLİK BİRLİĞİNİ TEMSİL YETKİSİNİN KALDIRILMASININ VEYA SINIRLANMASININ KOŞULLARI

A. GENEL OLARAK

Evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması, TMK m. 190 gereğince, sadece temsil yetkisini kullanan eşin söz konusu yetkiyi aşması veya bu yetkiyi kullanmada yetersiz kalması hâlinde mümkündür[69]. Diğer yandan, TMK m. 190 gereğince, evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması, "eşin istemi üzerine" ve "hâkim tarafından" karar

64 **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 2; **Fankhauser**, KuK Art. 174, N. 2.

65 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 5; **Schmid**, OFK Art. 174, N. 2; **Isering/Kessler**, BaK Art.174, N. 3; **Fankhauser**, KuK Art. 166, N. 13; **Öztaş**, s.276; **Gümüş**, s.202.

66 **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 2.

67 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 5.

68 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 7a; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 3; **Isering/Kessler**, BaKArt.174, N. 4; **Fankhauser**, KuK Art. 174, N. 2.

69 **Schmid**, OFK Art. 174, N. 3.

verilmesine bağlıdır. Eş, tek taraflı bir irade beyanıyla diğer eşin kanundan doğan temsil yetkisini kaldıramaz veya sınırlayamaz.

B. TEMSİL YETKİSİNİN KALDIRILMASININ VEYA SINIRLANMASININ MADDÎ KOŞULLARI

1. Eşin Evlilik Birliğini Temsile Yetkili Olması

Evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasının ön koşulu, temsil yetkisi kaldırılmak veya sınırlanmak istenen eşin, evlilik birliğini temsile yetkili olmasıdır. Eşin evlilik birliğini temsil yetkisi henüz doğmamışsa veya sona ermişse, söz konusu yetkinin kaldırılmasından veya sınırlanmasından söz edilemez[70]. Eşin evlilik birliğini temsile yetkili olması için taraflar arasında geçerli bir evliliğin bulunması, temsil yetkisi kaldırılmak veya sınırlanmak istenen eşin fiil ehliyetine sahip olması ve ortak yaşamın devam etmesi gerekir.

Taraflar arasında henüz bir evlilik yoksa, evlilik birliğini temsil yetkisi de yoktur[71]. Örneğin, nişanlılık döneminde, nişanlı, mahkemeye başvurarak nişanlısının "gelecekteki" temsil yetkisinin kaldırılmasını veya sınırlanmasını sağlayamaz. Evlenme sözleşmesinin kurulmasıyla başlayan evlilik birliğinin, ölüm, butlan veya boşanma kararıyla sona ermesi, evlilik birliğini ve dolayısıyla eşlerin evlilik birliğini temsil yetkisini de sona erdirir[72]. Bununla birlikte, salt boşanma veya butlan davasının açılması, kural olarak, evlilik birliğini temsil yetkisini sona erdirmez[73]. Bu nedenle, boşanma veya butlan davası açılmış olsa bile ortak yaşam devam ediyorsa, eşlerden her biri, TMK m. 190 kapsamında, diğer eşin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasını veya sınırlanmasını mahkemeden isteyebilir. Eşler arasındaki ortak yaşam sona ermişse, TMK m. 190 gereğince, eşin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasından veya

---

70 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 7; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 4; **Isering/Kessler**, BaK Art.174, N. 6; **Fankhauser**, KuK Art. 174, N. 3; **Öztaş**, s.277; **Havutcu**, s.149.

71 **Hasenböhler**, ZK Art. 166, N. 18; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 166, N. 18; **Öztaş**, s.265; **Havutcu**, s.95.

72 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 7; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 166, N. 19.

73 **Hausheer/Geiser/Aebi-Müller**, s.106; **Hasenböhler**, ZK Art. 166, N. 24; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 166, N. 19; **Öztaş**, s.266; **Havutcu**, s.96.

sınırlanmasından söz edilemez[74]. Ortak yaşama ara verilmişse (TMK m. 197) veya eşler, ayrı yaşamak konusunda anlaşmışsa, evlilik birliğinin temsiline dair düzenlemeler askıya alınır; bu süreçte, TMK m. 190'ın uygulanması ne mümkün ne de gereklidir[75]. Buna karşılık, eşler yeniden birlikte yaşamaya başlarsa, temsil yetkisinin kaldırılmasını veya sınırlanmasını isteme imkânı yeniden canlanır. Ortak yaşama ara verilmiş olsa bile eşler birbirini yetkilendirmişse, buna ilişkin kaldırma veya sınırlama, TMK m. 190 kapsamında değil; TBK m. 42'ye veya taraflar arasındaki iç ilişki bakımından geçerli olan kurallara göre gerçekleştirilir[76].

Eşin evlilik birliğini temsil yetkisine sahip olması için fiil ehliyetinin tam olması gerekir. Ayırt etme gücü bulunmayan veya hakkında kısıtlılık kararı bulunan eşin TMK m. 190 kapsamında evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasından veya sınırlanmasından söz edilemez. Eşlerden biri hakkında kısıtlılık kararı alınması, o eşin evlilik birliğini temsil yetkisini kendiliğinden sona erdirir[77]. Buna karşılık, eşe yasal danışman veya kayyım atanması, onun evlilik birliğini temsil yetkisini sona erdirmez[78]. Ancak eşe yasal danışman atanması, onun evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasının veya sınırlanmasının gerekliliği konusunda önemli bir emare oluşturur. Bu durumda, diğer eş, TMK m. 190 kapsamında, mahkemeden eşinin temsil yetkisinin kaldırılmasını veya sınırlanmasını talep edebilir[79].

2. Eşin Evlilik Birliğini Temsil Yetkisini Aşması veya Kullanmada Yetersiz Kalması

a. Eşin Evlilik Birliğini Temsil Yetkisini Aşması

---

74 **Hausheer/Geiser/Aebi-Müller**, s.106; **Bräm**, ZK Art. 174, N. 7; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 9; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 4; **Isering/Kessler**, BaKArt.174, N. 7; **Havutcu**, s.149; **Gümüş**, s.201; **Dural/Öğüz/Gümüş**, s.188; **Öztan**, s.282.

75 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 7; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 4; **Isering/Kessler**, BaK Art.174, N. 7.

76 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 9; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 4; **Isering/Kessler**, BaKArt.174, N. 7.

77 **Hasenböhler**, ZK Art. 166, N. 34; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 166, N. 23; **Havutcu**, s.106; **Gümüş**, s.113; **Dural/Öğüz/Gümüş**, s.172; **Öztan**, s.262-263.

78 **Hasenböhler**, ZK Art. 166, N. 35; **Öztaş**, s.272; **Havutcu**, s.110; **Gümüş**, s.113; **Öztan**, s.265.

79 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 166, N. 27; **Öztaş**, s.273; **Havutcu**, s.109; **Öztan**, s.265.

i. Genel Olarak

Eşin, temsil yetkisini aşmasından söz edilebilmesi için, söz konusu aşmanın az çok süreklilik göstermesi ve ileride de gerçekleştirileceğinin beklenebilir olması gerekir[80]. Eşin temsil yetkisini sadece bir kere aşması, kural olarak onun temsil yetkisinin kaldırılması bakımından yeterli değildir[81]. Zira temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması ileriye etkilidir. Bu nedenle, eşin temsil yetkisini aşması nedeniyle kaldırılması veya sınırlanması için, yetki aşımının ileride tekrarlanma ihtimâlinin bulunması gerekir[82].

Eşin temsil yetkisinin kaldırılabilmesi veya sınırlanabilmesi için, onun temsil yetkisini aşmada kusurlu olması aranmaz[83].

ii. Olağan Temsil Yetkisinin Aşılması

Her evlilikte ailenin sürekli ihtiyaçları ve eşlerin olağan temsil yetkisinin kapsamı farklıdır. Eşin temsil yetkisinin kaldırılmasına yönelik bir istemle karşılaşan hâkim, somut olayın özelliklerine göre, eşin olağan temsil yetkisini aşıp aşmadığını belirlemeli ve buna göre karar vermelidir[84]. Buna karşılık, belirli bir ailede, eşitlik ilkesi gereğince her iki eşin de olağan temsil yetkisinin kapsamı aynıdır.

Olağan temsil yetkisinin aşılıp aşılmadığının belirlenmesinde, iki aşamalı bir değerlendirmenin yapılması gerekir[85]:

Birinci aşamada, ailenin sürekli ihtiyaçları (TMK m. 188/I) belirlenir. O ailenin alışılmış (sürekli) ihtiyaçlarının kapsamına nelerin girdiği saptanır. Böylece, ailenin sürekli ihtiyaçları için eşlerden her biri tarafından "yapılması gereken parasal katkı" somutlaştırılır (TMK m. 196/I).

İkinci aşamada, eş tarafından "yapılan işlem", ailenin somutlaştırılmış olan sürekli ihtiyaçlarıyla karşılaştırılır. Eş tarafından yapılan işlemden doğan

80 **Isering/Kessler**, BaK Art.174, N. 12; **Öztaş**, s.278; **Havutcu**, s.152; **Ayan**, s.219; **Öztan**, s.281.

81 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 11; **Näf-Hofmann/Näf-Hofmann**, s.119; **Yalman**, s.28; **Havutcu**, s.152; **Öztan**, s.281.

82 **Isering/Kessler**, BaKArt.174, N. 12.

83 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 10a; **Öztaş**, s.280; **Öztan**, s.281.

84 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 10a; **Bräm**, ZK Art. 174, N. 9.

85 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 10; **Öztaş**, s.277; **Havutcu**, s.150, **Gümüş**, s.201.

giderin, ailenin sürekli ihtiyaçları için ayrılan (ve birinci aşamada belirlenen) miktarın kapsamında kalıp kalmadığı belirlenir. Eş tarafından yapılan işlem, o ailenin sürekli ihtiyaçlarının giderilmesi kapsamındaysa, eş, temsil yetkisinin sınırları içinde kalmıştır. Buna karşılık, işlem, o ailenin sürekli ihtiyaçları dışına çıkmışsa veya işlemden doğan gider, ailenin günlük ihtiyaçlarının ekonomik sınırını açıkça geçmişse, eştemsil yetkisini aşmıştır. Örneğin, somut olayın özelliklerine göre, bir eş tarafından ithal peynirlerin satın alınması için harcanan para, ailenin sürekli ihtiyaçlarının karşılanması için yapılan olağan giderler kapsamındaysa, eşin temsil yetkisinin sınırları içinde kaldığı; buna karşılık, ailenin günlük ihtiyaçlarının karşılaması için gereken mali sınırların açıkça dışındaysa, eşin temsil yetkisini aştığı söylenebilir[86].

Temsil yetkisinin kaldırılmasında veya sınırlanmasına eşlerin, sadece, ailenin ihtiyaçlarına yönelik olarak üçüncü kişilerle yaptıkları işlemler dikkate alınır[87]. Eşlerin kendi aralarında yaptıkları veya başkalarıyla yaptıkları ailenin ihtiyaçlarıyla ilgili olmayan hukukî işlemler, evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına karar verilirken değerlendirilemez.

Yetki aşımı tek bir işlemle olabileceği gibi[88]; birden fazla işlemin bir araya gelmesi yoluyla da olabilir. Tek başına yetki aşımı oluşturmayan, ayrı ayrı değerlendirildiğinde aile bütçesine önemli bir mali yük getirmeyen; ancak bir bütün olarak değerlendirildiğinde aile bütçesini sarsacak ölçülere ulaşan küçük miktardaki işlemler de olağan temsil yetkisini aşar[89].

Yetki aşımının açık olması gerekir[90]. Zira eşe, olağan temsil yetkisini kullanmada küçük bir yanılma payı bırakılmalıdır. Eşin yaptığı işlem veya işlemler bariz biçimde ailenin sürekli ihtiyaçları dışında kalıyorsa veya açıkça

---

86 Benzer bir örnek için bkz. **Bräm**, ZK Art. 174, N. 10.

87 **Öztan**, s.282.

88 Eşin temsil yetkisini sadece bir kere aşmasının kural olarak onun temsil yetkisinin kaldırılması bakımından yeterli olmadığı konusunda bkz. yukarıda IV. B. 2. a. i. başlığının ilk paragrafı.

89 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 10; **Schmid**, OFK Art. 174, N. 3; **Isering/Kessler**, BaKArt.174, N. 8; **Özel/Zorluoğlu Yılmaz**, s. 1544; **Öztaş**, s.277; **Havutcu**, s.150-151.

90 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 10; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 11; **Öztaş**, s.278; **Havutcu**, s.151; **Gümüş**, s.201; **Dural/Öğüz/Gümüş**, s.188.

ailenin bütçesini aşıyorsa, yetki aşımı açıktır. Bu kapsamda eşlerden biri, sürekli olarak ve diğer eşin tüm uyarılarına rağmen, kendisini ailenin günlük olağan ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyle sınırlamıyorsa; sürekli olarak aşırıya kaçacak şekilde alışveriş yapıyorsa; tek seferde çok büyük miktarda veya çok yüksek fiyatlı mallar satın alıyorsa, o eşin temsil yetkisini açık bir şekilde aştığı söylenebilir[91].

Öğretide savunulan bir görüşe göre temsil yetkisinin kaldırılabilmesi için yetki aşımının "üçüncü kişilerce" anlaşılabilecek nitelikte açık olması gerekir. Eğer temsil yetkisinin aşıldığı üçüncü kişiler tarafından anlaşılamıyorsa eşin, diğer eşin temsil yetkisinin kaldırılması yönündeki talebi haklı değildir[92]. Bize göre yetki aşımının, açık olması için üçüncü kişiler tarafından anlaşılabilir olması gerekmez. Zira temsil yetkisinin kaldırılmasındaki amaç, bir eşi, diğerinin işlemlerine karşı korumaktır; üçüncü kişileri korumak değildir. Eşin evlilik birliğini olağan temsil yetkisini aşan işlemi, üçüncü kişi tarafından anlaşılabilir nitelikteyse, TMK m. 189/II uyarınca, diğer eşin müteselsil sorumluluğu doğmaz. Dolayısıyla böyle bir durumda, eşin temsil yetkisini aşması, istisnaî olarak, söz konusu yetkinin TMK m. 190 uyarınca kaldırılmasını veya sınırlanmasını haklı kılmaz[93]. Bununla birlikte, istisnaî olarak, eşin temsil yetkisini aşan bu davranışından, onun gelecekte diğer eşin müteselsil sorumluluğuna neden olabilecek ve eşler arasındaki ilişki bakımından da haklı görülemeyecek olan işlemler yapabileceği sonucu çıkarılabiliyorsa, eşin temsil yetkisini aşması üçüncü kişiler tarafından anlaşılabilir olsa ve bu nedenle diğer eşin müteselsil sorumluluğu doğmasa bile o eşin temsil yetkisi TMK m. 190 gereğince kaldırılabilir veya sınırlanabilir[94].

91 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 11; **Gümüş**, s.201.

92 **Özel/Zorluoğlu Yılmaz**, s.1544-1545. Yetki aşımının "muhtemelen" üçüncü kişilerce de anlaşılabilecek şekilde açık olması gerektiği yönünde bkz. **Havutcu**, s.151.

93 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 12; **Schmid**, OFK Art. 174, N. 3; **Öztaş**, s.278; **Havutcu**, s.151; **Gümüş**, s.202.

94 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 12; **Havutcu**, s.151; **Gümüş**, s.202.

iii. Olağanüstü Temsil Yetkisinin Aşılması

Eşlerden birinin, diğerini, ailenin diğer ihtiyaçlarının karşılanması için hukukî işlem yapabilme konusunda açık veya örtülü olarak[95] yetkilendirmesi durumunda, yetkilendiren eş temsil yetkisini aşkın şekilde kullanabilir. Bununla birlikte, eşlerden birinin diğerini yetkilendirmesi yoluyla elde edilen olağanüstü temsil yetkisinin aşılması üzerine, diğer eş yetkiyi her zaman geri alabilir (TBK m. 42)[96]. Dolayısıyla bu hâlde, TMK m. 190 uygulama alanı bulmaz[97].

Eşlerden birine hâkim tarafından verilen olağanüstü temsil yetkisi, her zaman, somut olarak belirlenen bir hukukî işleme yöneliktir[98]. Hâkim tarafından verilen olağanüstü temsil yetkisi, söz konusu işlemin tamamlanmasıyla kendiliğinden sona erer. Diğer eşin, hâkim tarafından verilen temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması için mahkemeye başvurması gerekmez[99]. Hâkim tarafından verilen olağanüstü temsil yetkisi, somut bir hukukî işlemle sınırlı olduğundan, söz konusu temsil yetkisinin aşılması, kural olarak mümkün değildir. Bununla birlikte, hâkimin eşi yetkilendirmesinden sonra ve fakat hukukî işlemin henüz tamamlanmasından önce, yetkilendirilen eşinişi devam ettirebilme yeterliliğini kaybetmesi veya birkaç aşamada gerçekleştirilecek olan işlemi doğru şekilde tamamlayamayacağına ilişkin belirtilerin ortaya çıkması durumunda, temsil yetkisinin aşılması gündeme gelebilir[100]. Böyle bir durumda, diğer eş, TMK m. 190 kapsamında, eşinin

---

95 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 14; **Isering/Kessler**, BaKArt.174, N. 9; **Fankhauser**, KuK Art. 166, N. 5; **Gümüş**, s.202.

96 Eğer eşin ailenin diğer ihtiyaçları için vermiş olduğu yetkiyi geri alması hakkın kötüye kullanılması (TMK m. 2/II) niteliğindeyse temsil yetkisi geri alınan eş hâkimin müdahalesini isteyebilir (**Özel/Zorluoğlu Yılmaz**, s.1546).

97 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 14; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 6a; **Isering/Kessler**, BaK Art.174, N. 9; **Fankhauser**, KuK Art. 174, N. 4; **Havutcu**, s.152; **Gümüş**, s.202; **Öztan**, s.281-282.

98 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 15; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 6a; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 5; **Havutcu**, s.152; **Gümüş**, s.202.

99 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 15; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 6a; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 5; **Öztaş**, s.276; **Havutcu**, s.148; **Gümüş**, s.202.

100 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 15; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 5; **Isering/Kessler**, BaK Art.174, N. 10; **Havutcu**, s.152.

olağanüstü temsil yetkisinin kaldırılmasını mahkemeden isteyebilir. Ayrıca, böyle bir durumda, hâkim, koşulların değişmesi nedeniyle TMK m. 200 uyarınca, eşlerden birinin istemi üzerine, diğer eşin olağanüstü temsil yetkisini geri alabilir[101].

İşlemin gecikmesinde birliğin yararı bakımından sakınca bulunması ve diğer eşin rızasının bir engelden dolayı alınamaması nedeniyle, eşin ailenin diğer ihtiyaçları için temsil yetkisine sahip olması halinde bu yetki söz konusu istisnaî veya diğer bir deyişle "acil" durumla sınırlıdır. Acil durumda olağanüstü temsil yetkisine sahip olan eş, işlemi derhâl yaparak tamamlamalıdır. Acil durumda, işlemin tamamlandığı veya acil durumda temsil yetkisinin kullanılmasının koşullarından biri ortadan kalktığı anda, temsil yetkisi de kendiliğinden sona erer[102]. Dolayısıyla maddî ve zamansal sınırlar nedeniyle söz konusu temsil yetkisinin aşılmasından kural olarak söz edilemez. Bununla birlikte, acil durumda eşin sahip olduğu olağanüstü temsil yetkisinin TMK m. 190 kapsamında kaldırılması, istisnaî olarak söz konusu işlemin tekrarlanabilir olması durumunda gündeme gelebilir[103].

b. Eşin Temsil Yetkisini Kullanmada Yetersiz Kalması

Evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılabilmesi veya sınırlanabilmesi için eşin fiil ehliyetine sahip olması gerekir. Dolayısıyla, yukarıda da belirtildiği üzere ayırt etme gücüne sahip olmayan veya hakkında kısıtlılık kararı alınmış olan eşin, "temsil yetkisini" kullanmakta yetersiz kalmasından ve TMK m. 190 gereğince, temsil yetkisinin kaldırılmasından veya sınırlanmasından söz edilemez.

Evlilik birliğini temsil yetkisini gerektiği gibi kullanabilme konusundaki yetersizlik, çoğunlukla eşin kişisel durumundan kaynaklanır. Eşin düşünsel özellikleri, karakterinden veya sağlığından kaynaklanan bir engel, onun, temsil yetkisini kullanmakta yetersiz kalmasına neden olabilir. Bu kapsamda eşin kişisel özellikleri onun karşılaştığı ekonomik durumlara uygun şekilde davranmasını engelliyorsa eşin temsil yetkisini kullanmak konusunda yetersiz

101 **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 5; **Schmid**, OFK Art. 174, N. 2.

102 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 17; **Isering/Kessler**, BaKArt.174, N. 11; **Havutcu**, s.153.

103 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 6a; **Schmid**, OFK Art. 174, N. 2; **Öztaş**, s.276; **Gümüş**, s.203.

olmasından söz edilir. Aynı şekilde kişisel durumu nedeniyle temsil yetkisinin sınırlarını belirleyemeyen veya belirlenen sınırlara uygun hareket edemeyen eş, temsil yetkisini kullanmak konusunda yetersizdir. Bu bağlamda temsil yetkisini aşmasının eşi bakımından da doğuracağı sonuçları öngörebilme yetisinden yoksun olan eş, temsil yetkisini kullanmada yetersizdir[104].Diğer taraftan, eşin kişisel yapı ve karakter yönünden başkaları tarafından kolayca istismar edilebilir olması, normal koşullar altında makul bir kimsenin yapmayacağı hukukî işlemlere girişmesi, onun temsil konusundaki yetersizliğini gösterir[105].

Evliliğin getirdiği zorluklar, bir eşte, ona saygınlık kazandıracağını düşündüğü malları satın alma veya aşırı derecede alışveriş yapma gibi davranışlarda bulunarak özgüven eksikliğini giderme ihtiyacı uyandırabilir. Tüm bunlar, evlilik birliğini temsil yetkisinin aşılması tehlikesini doğurur. Söz konusu tehlike, eşin evlilik birliğini temsil yetkisinin TMK m. 190 kapsamında kaldırılması veya sınırlanması yoluyla önlenebilir[106].

Sadece bireysel uğraşlarına veya ortak yaşamın yalnız bireysel yönlerine aşırı derecede ilgi gösteren, buna karşılık, ailenin temel ihtiyaçlarıyla bile ilgilenmeyen eş, evlilik birliğini temsil yetkisini kullanmada yetersizdir. Aynı şekilde, evin geçindirilmesi için kullanılması gereken mali kaynakları zamansal olarak uygun şekilde dağıtamayan eş de böyledir[107]. Evin geçindirilmesi için ayrılan parayı düşüncesizce harcayan, söz konusu parayla temel ihtiyaçları karşılamak yerine acil olmayan ihtiyaçları temin eden, aylık giderler için ayrılan parayı hesapsızca hareket ederek daha ayın ilk gününde bitiren eş, temsil konusunda yetersizdir[108].

---

104 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 13; **Isering/Kessler**, BaK Art.174, N. 12; **Fankhauser**, KuK Art. 174, N. 5; **Gümüş**, s.203-204.

105 **Havutcu**, s.153.

106 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 21.

107 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 13; **Isering/Kessler**, BaK Art.174, N. 12; **Gümüş**, s.204.

108 **Öztaş**, s.279; **Havutcu**, s.153.

Eşin salt ev işlerini yapmakta yetersiz olması, onun evlilik birliğini temsil konusunda da yetersiz olduğu anlamına gelmez[109]. Gerçekten de belirtildiği üzere eşin, evlilik birliğini temsil konusunda yetersiz olmasından söz edilebilmesi için onun üçüncü kişilerle yapılan hukukî işlemlerde mantıklı olmadığı açık olan ekonomik davranışlarda bulunması zorunludur[110].

"Temsil yetkisinin açık şekilde aşılması" ile "temsil yetkisinin kullanılmasında yetersiz kalınması" arasındaki sınır belirgin değildir[111]. Sözü edilen iki hâl aynı olayda bir arada da bulunabilir[112]. Hâkim, önüne gelen olayda, eşin temsil yetkisinin kaldırılmasının veya sınırlanmasının gerekçesi olarak hangi nedeni göstereceğine, somut olayın tüm özelliklerini değerlendirerek karar verir[113].

Eşin evlilik birliğini temsil yetkisini kullanma konusunda sadece bir kere başarısız olması, onun temsil yetkisini kullanmada yetersiz olduğu anlamına gelmez[114]. Buna karşılık, eşin yetersizliği kalıcı nitelikteyse, kural olarak o eşe kayyım veya yasal danışman atanmasının koşulları oluşur[115].

C. TEMSİL YETKİSİNİN KALDIRILMASININ VEYA SINIRLANMASININ ŞEKLÎ KOŞULLARI

1. Eşin İstemi

Eşin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasının maddî koşullarının gerçekleşmesi durumunda, onun evlilik birliğini temsil yetkisi, kendiliğinden ortadan kalkmaz. TMK m. 190/I gereğince, eşin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına "diğer eşin istemi üzerine" hâkim tarafından karar verilir.

---

109 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 13; **Schmid**, OFK Art. 174, N. 4; **Isering/Kessler**, BaK Art.174, N. 13; **Gümüş**, s.204; **Dural/Öğüz/Gümüş**, s.189.

110 **Hausheer/Geiser/Aebi-Müller**, s.111; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 13; **Öztan**, s.283.

111 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 21; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 14; **Havutcu**, s.153.

112 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 14.

113 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 21.

114 **Schmid**, OFK Art. 174, N. 4.

115 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 22.

Temsil yetkisinin kaldırılmasını isteme hakkı sadece "diğer eşe" aittir. Eşin kendisi, mahkemeden kendi temsil yetkisinin kaldırılmasını veya sınırlanmasını talep edemez. Üçüncü kişiler de eşlerden birinin veya her ikisinin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasını mahkemeden isteyemez. Zira evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasının veya sınırlanması, eşleri veya diğer bir ifadeyle eşler arasındaki evlilik birliğini doğrudan doğruya ilgilendirmektedir.

Hâkim, re'sen, eşlerden birinin veya her ikisinin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına karar veremez[116].

Eşinin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması istemiyle mahkemeye başvuran eş, temsil yetkisinin kaldırılması için gereken koşulların oluştuğunu ispat yükü altındadır[117].

2. Mahkeme Kararı

a. Genel Olarak

Eşlerden biri, diğer eşe karşı yönelteceği irade açıklamasıyla, onun kanundan doğan evlilik birliğini temsil yetkisini kaldıramaz veya sınırlayamaz. Eşlerde aralarında anlaşarak bir eşin veya her iki eşin kanundan doğan evlilik birliğini temsil yetkisini kaldıramaz veya sınırlayamaz. Kanundan doğan evlilik birliğini temsil yetkisi, ancak hâkim kararıyla kaldırılabilir veya sınırlanabilir (TMK m. 190/I).

Eşin kanundan doğan evlilik birliğini temsil yetkisi, hâkim tarafından kaldırılıncaya veya sınırlanıncaya kadar tamdır.

Eşin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması konusundaki görevli mahkeme, Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunu[118] m. 4 gereğince, aile mahkemesidir.

Eşin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması konusunda yetkili mahkeme, TMK m. 201/I gereğince, eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir.

---

116 **Yalman**, s.29; **Ayan**, s.221; **Kılıçoğlu**, s.177; **Akıntürk/Ateş**, s.130.

117 **Öztaş**, s.280; **Havutcu**, s.154.

118 RG, T: 18.01.2003, S:24997.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu[119] (HMK) m. 382/I (b) uyarınca, eşlerden birinin, evlilik birliğini tek başına temsil etmek konusunda yetkili kılınması, çekişmesiz yargı işlerindendir. HMK m. 385/I uyarınca, çekişmesiz yargı işlerinde, niteliğine uygun düştüğü ölçüde, basit yargılama usulü uygulanır.

b. Olağan Temsil Yetkisinde Mahkeme Kararı

Eşin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması, belirtildiği üzere kural olarak sadece, o eşin olağan temsil yetkisini aşan hukukî işlemleri[120] bakımından söz konusu olur[121].

Hâkim kararıyla evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması, yukarıda da ifade edildiği üzere[122] ileriye etkili olarak sonuç doğurur. Eş, hâlihazırda evlilik birliğini temsil yetkisini aşmışsa, temsil yetkisinin sonradan kaldırılması veya sınırlanması, daha önce yapılmış olan hukukî işlemler üzerinde etki doğurmaz[123].

Evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması, ileriye etkili olduğundan, hâkimin, geleceğe dair bir öngörüde bulunması gerekir. Hâkimin, hâlihazırda gerçekleşmiş olan somut olaydaki emarelerden yola çıkarak temsil yetkisinin kaldırılması istenen eşin, ileride söz konusu yetkiyi aşıp aşmayacağına karar vermesi gerekir. Bu kapsamda, eşin bugüne kadar temsil yetkisini defalarca aşmış olması ve diğer eşin uyarılarına rağmen söz konusu davranışını sürdürmesi, onun gelecekte de temsil yetkisini aşacağını gösterir[124].

Eşin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması sert bir önlemdir. Zira ortak yaşam sürdüren eşin temsil yetkisinin kaldırılması, onun artık ailenin ihtiyaçları için tek başına hukukî işlem yapabilmesini engeller. Bu nedenle, eşin evlilik birliğini temsil yetkisine kolayca müdahale edilmemelidir. Söz konusu müdahale, işin gereğiyle sınırlı olmalıdır. Bu bağlamda, eşin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması yoluna ancak, onun temsil yetkisini aşmasının

119 RG, T: 04.02.2011, S:27836.

120 Bkz. yukarıda IV. B. 2. a. ii. başlıklı kısım.

121 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 27.

122 Bkz. yukarıda IV. B. 2. a. i. başlığının ilk paragrafı.

123 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 28; **Isering/Kessler**, BaK Art.174, N. 17.

124 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 28.

ciddi olarak beklenmesi ve diğer önlemlerin (örneğin, TMK m. 195/II kapsamında uyarı) sonuçsuz kalması durumunda gidilmelidir[125]. Eşlerden birinin temsil yetkisini sadece bir kez aşması ve söz konusu aşımın tekrarlanacağına dair herhangi bir belirtinin bulunmaması durumunda, temsil yetkisinin kaldırılması orantısızdır[126]. Böyle bir durumda, hâkim, yetkisini aşan eşi uyarmakla (TMK m. 195/II) yetinmelidir[127].

Evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması, amaca uygun ve orantılı olmalıdır[128]. Eşin, temsil yetkisinin tamamen kaldırılması her zaman gerekli veya amaca uygun olmayabilir. Temsil yetkisinin sınırlanması, işin özelliklerine daha uygun düşüyorsa, hâkim, temsil yetkisinin kaldırılmasına değil; sadece sınırlanmasına karar vermelidir[129]. Bu kapsamda, hâkim, eşin temsil yetkisini "belirli bir işlemle" sınırlayabilir. Ayrıca hâkim, eşin evlilik birliğini temsilen yapacağı hukukî işlemlere miktar yönünden bir sınırlama getirebilir[130]. Hâkimin birden fazla sınırlama aracını harmanlayarak daha kapsamlı sınırlama önlemleri alması da mümkündür[131]. Ayrıca, hâkim, eşin temsil yetkisini belirli malların (örneğin, elektrikli küçük ev aletleri) satın alınmasını veya belirli araçlarla (örneğin, kredi kartıyla) alışveriş yapılmasını yasaklamak suretiyle de sınırlayabilir[132].

Eş, diğer eşin temsil yetkisinin sadece "sınırlanmasını" istemişse, hâkim, eşin temsil yetkisini tamamen kaldıramaz. Buna karşılık, eş, diğer eşin temsil yetkisinin tamamen kaldırılmasını istese bile, hâkim, eşin temsil yetkisini

125 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 24; **Isering/Kessler**, BaK Art.174, N. 16.

126 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 24; **Havutcu**, s.154.

127 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 16; **Havutcu**, s.154.

128 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 29; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 15a; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 7; **Havutcu**, s.154.

129 **Hausheer/Geiser/Aebi-Müller**, s.112; **Bräm**, ZK Art. 174, N. 29; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 15a; **Havutcu**, s.154.

130 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 29; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 15b; **Schmid**, OFK Art. 174, N. 5; **Öztaş**, s.280; **Havutcu**, s.154; **Ayan**, s.221; **Öztan**, s.283.

131 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 29.

132 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 15a; **Schmid**, OFK Art. 174, N. 5; **Isering/Kessler**, BaK Art.174, N. 16.

sadece sınırlayabilir[133]. Zira çoğun içinde az da vardır. Hâkim, eşin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasının mı yoksa sadece sınırlanmasının mı amaca uygun olduğunu; somut olay bakımından hangi önlemin orantılı olduğunu, takdir yetkisini kullanarak (TMK m. 4) değerlendirir[134].

Eşin temsil yetkisini aşmasına veya kullanmakta yetersiz kalmasına yol açan sebebin, akıl zayıflığı, savurganlık gibi onun kısıtlanmasını gerektirecek ölçüde olduğunu belirleyen hâkimin, durumu re'sen vesayet makamına bildirmesi gerekir. Eşin yetersizliği kalıcı nitelikteyse, eşe kayyım veya yasal danışman atanmasının koşulları oluşabilir[135].

Eşin olağan temsil yetkisi hâlihazırda mahkeme kararıyla kaldırılmışsa, hâkimin o eşin başvurusu üzerine, ona evlilik birliğini temsilen belirli bir hukukî işlemi yapabilme konusunda izin vermesi pek olası değildir. Bununla birlikte, istisnaî olarak ihtiyaç hâlinde, hâkimin temsil yetkisi kaldırılan eşi, belirli bir hukukî işlem yapma konusunda yetkilendirebilmesi öğretide kabul edilmektedir[136].

c. Olağanüstü Temsil Yetkisinde Mahkeme Kararı

Hâkim tarafından verilen olağanüstü temsil yetkisinde, diğer eşin istemi üzerine hâkim, TMK m. 190 gereğince, eşin olağanüstü temsil yetkisini "henüz gerçekleştirilmemiş olan işlemler" yönünden kaldırabilir veya sınırlandırabilir[137]. Zira hâkim tarafından olağanüstü temsil yetkisinin kaldırılmasına ilişkin karar, ileriye etkili olduğundan, eşin geçmişte evlilik birliğini olağanüstü temsil yetkisini aşarak yapmış olduğu hukukî işlem, hâkimin verdiği sonraki kararla kaldırılamaz veya düzeltilemez. Hâlihazırda tamamlanmış olan hukukî işlemler, temsil yetkisinin sonradan kaldırılmasından etkilenmez[138].

133 **Öztaş**, s.280; **Havutcu**, s.154; **Öztan**, s.284.

134 **Havutcu**, s.154.

135 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 22; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 16; **Öztaş**, s.280; **Gümüş**, s.205; **Havutcu**, s.154; **Öztan**, s.284.

136 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 30.

137 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 32.

138 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 31.

Acil durumda eşin sahip olduğu olağanüstü temsil yetkisinin TMK m. 190 kapsamında kaldırılması, yukarıda da belirtildiği üzere[139], istisnaî olarak sadece söz konusu işlemin tekrarlanabilir olması durumunda gündeme gelebilir. Dolayısıyla bir eşin istemi üzerine hâkim, diğer eşin acil durumlardaki evlilik birliğini olağanüstü temsil yetkisini geçmişte gerçekleşen ve gelecekte tekrarlanma ihtimâli yüksek olan hukukî işlem bakımından kaldırabilir veya sınırlayabilir.

V. EVLİLİK BİRLİĞİNİ TEMSİL YETKİSİNİN KALDIRILMASININ VEYA SINIRLANMASININ SONUÇLARI

A. EŞLER ARASINDAKİ İÇ İLİŞKİDEKİ SONUÇLARI

Eşlerden birinin temsil yetkisini aşması, onun diğer eşe karşı olan yükümlülüklerine aykırı davranması anlamına gelir. Eşin söz konusu yükümlülüğüne aykırı davranışının yaptırımı, hâkim tarafından o eşin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanmasıdır[140].

Eşlerden birinin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması, evlilik birliğinin yönetimini ve eşler arasındaki görev dağılımını (TMK m. 186) etkiler. Evlilik birliğini temsil yetkisi kaldırılan eş, ailenin sürekli ihtiyaçlarının giderilmesi için artık evlilik birliğini temsilen hukukî işlem yapamaz ve dolayısıyla evlilik birliğindeki görevlerini ancak sınırlı ölçüde yerine getirebilir. Bundan sonra, ailenin ihtiyaçlarının karşılanması için alışveriş yapma, günlük tüketim mallarını satın alma işi, evlilik birliğini temsil yetkisi devam eden eşe kalır. Temsil yetkisi devam eden eş, söz konusu işleri tek başına yapmak veya temsil yetkisi kaldırılan eşle birlikte yürütmek zorundadır[141].

---

139 Bkz. yukarıda IV. B. 2. a. iii. başlığının en son paragrafı.

140 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 35.

141 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 36.

Hâkim tarafından evlilik birliğini temsil yetkisi kaldırılan veya sınırlanan eşin fiil ehliyeti, söz konusu karardan etkilenmez[142]. Temsil yetkisi kaldırılan veya sınırlanan eş, üçüncü kişilerle işlem yapmaya devam edebilir; ancak eş, yaptığı hukukî işlemlerden sadece kişisel olarak sorumlu olur; diğer eş yapılan işlemden müteselsilen sorumlu olmaz[143]. Temsil yetkisi sınırlanan eş de söz konusu sınırı aştığı ölçüde yapılan işlemden kişisel olarak sorumlu olur. Diğer eşin müteselsil sorumluluğu sadece temsil yetkisinin sınırları içinde kalan kısma ilişkindir.

Eşlerden birinin temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması, o eşin, diğer eşin evlilik birliğini temsilen yapmış olduğu işlemler nedeniyle, üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olmasını engellemez. Temsil yetkisi kaldırılan eşin ailenin ihtiyaçları için yaptığı hukukî işlemler nedeniyle diğer eş müteselsil sorumlu olmazken, temsil yetkisi devam eden eşin, evlilik birliğini temsilen yaptığı hukukî işlemler dolayısıyla diğer eş, müteselsil sorumlu olur[144].

Temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına rağmen, birliği temsilen hukukî işlem yapmaya devam eden eşle işlem yapan iyiniyetli üçüncü kişiler, diğer eşe başvurabilir. Böyle bir durumda, borcu ifa etmek zorunda kalan eş, aslında TMK m. 186/III gereğince "diğer eş" tarafından ödenmesi gereken bir borcu ifa etmek zorunda kalmışsa, eşine rücu ederek ondan fazladan ödemek zorunda kaldığı miktarın kendisine ödenmesini talep edebilir[145].

---

142 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 37; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 22; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 9; **Isering/Kessler**, BaK Art.174, N. 20; **Fankhauser**, KuK Art. 174, N. 6; **Özel/Zorluoğlu Yılmaz**, s.1547; **Havutcu**, s.155; **Ayan**, s.222; **Öztan**, s.284.

143 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 37; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 22; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 9; **Isering/Kessler**, BaK Art.174, N. 20; **Fankhauser**, KuK Art. 174, N. 6; **Havutcu**, s.155; **Ayan**, s.222; **Öztan**, s.284.

144 **Havutcu**, s.155.

145 **Isering/Kessler**, BaK Art.174, N. 21; **Gümüş**, s.206.

B. ÜÇÜNCÜ KİŞİLERE KARŞI (DIŞ İLİŞKİDEKİ) SONUÇLARI

1. Genel Olarak

Eşin evlilik birliğini temsil yetkisinin hâkim kararıyla kaldırılması veya sınırlanması, yukarıda da ifade edildiği üzere[146], ileriye etkili sonuç doğurur. Temsil yetkisinin kaldırılmasından veya sınırlanmasından önce yapılan işlemler, temsil yetkisinin sonradan kaldırılmasından veya sınırlanmasından etkilenmez[147].

Eşin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması ve sınırlanması durumunda, belirli koşullar altında, iyiniyetli üçüncü kişiler korunur.

Bununla birlikte, üçüncü kişiler şu hâllerde, temsil edilen eşe karşı, iyiniyetli olduklarını ileri süremezler[148]:

- Eş, hukukî işlem yaparken temsil yetkisini üçüncü kişi tarafından anlaşılacak şekilde aşmışsa (TMK m. 189/II),

- Temsil edilen eş tarafından, diğer eşin temsil yetkisinin mahkeme kararıyla kaldırıldığı veya sınırlandığı, üçüncü kişiye kişisel duyuru yoluyla bildirilmişse (TMK m. 190/I),

- Eşin temsil yetkisinin kaldırıldığı veya sınırlandığı mahkeme kararıyla ilân edilmişse (TMK m. 190/II).

- Üçüncü kişi, kendisiyle hukukî işlem yapan eşin temsil yetkisinin mahkeme kararıyla kaldırıldığını veya sınırlandığını, diğer eş tarafından kendisine henüz kişisel olarak bildirimde bulunulmasından önce öğrenmişse veya öğrenmesi gerekliyse.

Mahkeme tarafından, eşin temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına dair bir karar verilmeden önce, diğer eşin, üçüncü kişiye, yapılacak olan hukukî işlemden kendisinin müteselsilen sorumlu olmayacağını bildirmesi, üçüncü kişiye karşı temsil yetkisinin mahkeme tarafından kaldırılmasının hukukî sonuçlarını doğurmaz. Bununla birlikte, kendisine bu türden bir bildirimde bulunulan üçüncü kişinin, hukukî işlem yaptığı eşin,

146 Bkz. yukarıda IV. B. 2. a. i. başlığının ilk paragrafı.

147 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 31; **Isering/Kessler**, BaK Art.174, N. 17; **Öztaş**, s.281; **Havutcu**, s.155.

148 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 40; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 23.

evlilik birliğini temsil yetkisini aşabileceğini hesaba katması gerekir. Böyle bir bildirime rağmen o eşle hukukî işlem yapan üçüncü kişi, diğer eşin yapılan hukukî işlemden müteselsilen sorumlu olmaması riskini taşır[149].

Üçüncü kişinin iyiniyetinin korunmamasının hukukî sonucu, diğer eşin, yapılan hukukî işlemden, işlemi yapan eşle birlikte müteselsilen sorumlu olmamasıdır. Diğer bir ifadeyle üçüncü kişinin iyiniyeti korunmadığı sürece, yapılan işlemden, işlemi yapan eş, sadece kişisel olarak sorumlu olur. Buna karşılık, belirtildiği üzere temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması, ileriye etkili olduğundan hâlihazırda tamamlanmış olan hukukî işlemler, işlemi yapan eşe karşı ileri sürülebildiği sürece, geçerliliğini korur. Üçüncü kişinin iyiniyetli olup olmaması, o işlemin geçerliliği bakımından önem taşımaz[150].

Eş tarafından üçüncü kişiyle bir hukukî işlemin yapılmasından sonra, üçüncü kişiyle diğer eş arasında, müteselsil sorumluluk konusunda bir hukukî uyuşmazlık ortaya çıkarsa, söz konusu hukukî uyuşmazlık, olağan yargılama yolu kapsamında çözülür. Bu nedenle, söz konusu uyuşmazlık, aile mahkemesi tarafından değil; davanın esasına bakmakla görevli olan mahkeme (örneğin, tüketici veya asliye hukuk mahkemesi) tarafından karara bağlanır[151].

Hâkim, eşlerin ayrı yaşamasına karar vermişse veya eşler fiilen ayrı yaşıyorlarsa temsil yetkisine ilişkin olarak üçüncü kişilerin iyiniyetin korunması söz konusu olmaz[152].

2. Eşler Tarafından Üçüncü Kişilere Bildirimde Bulunulması

Eşinin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasını veya sınırlanmasını sağlayan eş, söz konusu kararı, üçüncü kişilere ancak kişisel duyuru yoluyla bildirebilir (TMK m. 190/I). Temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına karar veren mahkemenin, kararında, eşin alınan kararı üçüncü kişilere kişisel duyuru yoluyla bildirebileceğinin belirtilmesi gerekir[153].

149 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 40.

150 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 41; **Havutcu**, s.156; **Gümüş**, s.206.

151 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 42.

152 **Näf-Hofmann/Näf-Hofmann**, s.115; **Gümüş**, s.206; **Öztan**, s.284.

153 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 43.

Eş tarafından yapılan kişisel duyuru, sadece, eşin hukukî işlem yapabileceği muhtemel üçüncü kişi çevresinin belirlenebilir olması ve özellikle üçüncü kişilerin ismen bilinmesi durumunda etkili olabilir[154].

Kişisel duyuru, istemde bulunan eşin, mahkeme kararını, eşle hukukî işlem yapması muhtemel olan üçüncü kişi çevresine tek tek mektup, telefon, belgegeçer ve e-posta gibi iletişim araçlarıyla veya yüz yüze sözlü olarak[155] bildirmesi yoluyla gerçekleştirilir[156]. Buna karşılık, istemde bulunan eş, eşinin temsil yetkisinin kaldırıldığını veya sınırlandığını ilân edemez[157].

Eşinin temsil yetkisinin kaldırıldığını veya sınırlandığını üçüncü kişilere kişisel olarak bildiren eş, söz konusu bildiriminin içeriğinde, sadece onun temsil yetkisinin mahkeme tarafından kaldırıldığına veya sınırlandığına ve söz konusu kaldırmanın veya sınırlamanın ne ölçüde gerçekleştirildiğine yer verebilir[158].

Temsil yetkisinin sınırlanması veya kaldırılması kararı, üçüncü kişilerin durumdan haberdar olmasıyla birlikte ve o andan itibaren hüküm ve sonuçlarını doğurur[159]. Bu kapsamda, kişisel duyuru yoluyla bildirim, temsil yetkisi kaldırılan veya sınırlanan eşle işlem yapan üçüncü kişilerin iyiniyetini ortadan kaldırır. Bununla birlikte, üçüncü kişi, duyuruya rağmen durumdan habersiz olduğunu ispat edebilirse, diğer eşi yapılan işlemden müteselsil olarak sorumlu tutabilir[160].

Olağanüstü temsilde eşlerden birinin diğer eşe verdiği yetkinin geri alınması, her zaman kişisel duyuru yoluyla üçüncü kişilere bildirilebilir; bu olasılıkta, ilân yoluyla duyuru bakımından TMK m. 190 uygulanmaz[161].

---

154 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 43; **Isering/Kessler**, BaK Art.174, N. 18.

155 **Näf-Hofmann/Näf-Hofmann**, s.120.

156 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 19; **Yalman**, s.29; **Öztaş**, s.282; **Havutcu**, s.157; **Gümüş**, s.205.

157 **Näf-Hofmann/Näf-Hofmann**, s.120; **Hausheer/Geiser/Aebi-Müller**, s.112; **Bräm**, ZK Art. 174, N. 45; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 8; **Schmid**, OFK Art. 174, N. 6; **Isering/Kessler**, BaK Art.174, N. 19.

158 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 43.

159 **Hausheer/Geiser/Aebi-Müller**, s.112; **Öztan**, s.284.

160 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 18; **Öztaş**, s.283; **Havutcu**, s.158.

161 **Havutcu**, s.157.

3. Temsil Yetkisinin Kaldırılmasının veya Sınırlanmasının İlânı

Eşin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına karar veren hâkim, diğer eş tarafından bu yönde açıkça bir istemde bulunulmuşsa, durumu ilân edebilir[162]. Hâkim, bu konuda takdir yetkisine (TMK m. 4) sahiptir. Hâkim, istemde bulunan eşin, yetkinin kaldırılmasının veya sınırlanmasının ilân yoluyla duyurulmasındaki menfaatiyle, yetkisi kaldırılan eşin kişilik haklarının korunmasına ilişkin menfaatini karşılaştırır ve ancak durum ve koşullara uygun düşerse, kararın ilân yoluyla duyurulmasına karar verir[163]. Ayrıca, hâkim, ilân yoluna ancak; temsil yetkisi kaldırılan veya sınırlanan eşle hukukî işlem yapması muhtemel olan üçüncü kişilerin somut olarak belirlenmesinin mümkün olmaması hâlinde başvurur[164]. Zira üçüncü kişilerin somut olarak belirlenmesi mümkünse, eşin kararı o kişilere kişisel duyuru yoluyla bildirmesi, amaca daha uygundur.

Hâkim, eşin temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına dair kararın, durumun özelliklerine göre yerel veya ulusal günlük bir gazetede ilân edilmesine karar verebilir[165].

Eşin temsil yetkisinin kaldırılmasının veya sınırlanması kararının hâkim tarafından ilân edilmesinden sonra üçüncü kişiler söz konusu ilândan gerçekten haberdar olsun veya olmasın, onların iyiniyeti ortadan kalkar; diğer bir deyişle üçüncü kişilerin iyi niyeti artık korunmaz (TMK m. 190/II)[166]. Dolayısıyla yapılan hukukî işlemden diğer eş müteselsil olarak sorumlu olmaz[167].

---

162 **Tuor/Schnyder/Schmid/Jungo**, s.316.

163 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 20; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 8; **Schmid**, OFK Art. 174, N. 6; **Fankhauser**, KuK Art. 174, N. 7; **Öztaş**, s.282; **Havutcu**, s.157; **Gümüş**, s.205-206.

164 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 44; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 20; **Isering/Kessler**, BaK Art.174, N. 19; **Fankhauser**, KuK Art. 174, N. 7; **Öztaş**, s.282.

165 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 44; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 8; **Isering/Kessler**, BaK Art.174, N. 19.

166 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 44; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 23; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 8; **Fankhauser**, KuK Art. 174, N. 7; **Özel/Zorluoğlu Yılmaz**, s.1548; **Havutcu**, s.158; **Öztan**, s.285.

167 **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 23; **Fankhauser**, KuK Art. 174, N. 7.

Bir kişinin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanmasının ilân edilmesi, o kişinin toplumdaki itibarını zedeler. Söz konusu ilân, eşin kişilik haklarına saldırı niteliğindedir[168]. TMK m. 190/II gereğince, temsil yetkisinin kaldırılmasının veya sınırlanmasının ilânı ancak hâkim tarafından gerçekleştirilebilir. Mahkemenin bu yönde bir kararı olmamasına rağmen, eşin, eşinin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırıldığını veya sınırlandığını, kamuya duyurması, temsil yetkisi kaldırılan veya sınırlanan eşin kişilik haklarını ihlâl eder[169]. Kişilik haklarının zedelenmesinden zarar gören eş, mahkemenin bu yönde bir kararı olmamasına rağmen eşinin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırıldığını veya sınırlandığını kamuya duyuran eşten uğramış olduğu zararın giderilmesini isteyebilir (TMK m. 25, TBK m. 58).

Eşin temsil yetkisinin sınırlandığının genel bir ilânla üçüncü kişilere bildirilmesini haklı kılan bir neden olmamasına rağmen yapılacak olan ilân, eşin kişilik haklarına aykırılık oluşturur ve bu hukuka aykırılık, kişisel bilgilendirilme yapılmadığı sürece, üçüncü kişilerin iyiniyetini ve dolayısıyla diğer eşin yapılan hukukî işlemden müteselsil sorumluluğunu ortadan kaldırmaz[170].

VI. EVLİLİK BİRLİĞİNİ TEMSİL YETKİSİNİN GERİ VERİLMESİ

Temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına ilişkin karar sürekli niteliktedir[171]. Eşin kanundan doğan evlilik birliğini temsil yetkisi, istem

---

168 Öğretide *Özel/Zorluoğlu Yılmaz*, üçüncü kişilerin iyiniyet iddiasının ortadan kaldırılabilmesi için ispat kolaylığı açısından mahkeme tarafından ilân yoluna başvurulmasının daha yerinde olduğunu kabul etmektedir (**Özel/Zorluoğlu Yılmaz**, s.1548). Bize göre, talepte bulunan eşin üçüncü kişilerin iyiniyet iddiasının ortadan kaldırılmasında ispat kolaylığı sağlanması yönündeki menfaatiyle temsil yetkisi kaldırılan ve sınırlanan eşin kişilik haklarının korunması yönündeki menfaati karşılaştırıldığında kişilik haklarının korunmasına ilişkin menfaat daha ağır basmaktadır. Hâl böyle olunca salt ispat kolaylığı sağlanabilmesi amacıyla mahkeme yoluyla ilân yoluna başvurulmaması gerektiği kanaatindeyiz.

169 **Bräm**, ZK Art. 174, N. 45; **Hausheer/Reusser/Geiser**, BK Art. 174, N. 18; **Göksu/Heberlein**, CHK Art. 174, N. 8; **Schmid**, OFK Art. 174, N. 6; **Öztaş**, s.282; **Havutcu**, s.157.

170 **Gümüş**, s.206

171 **Bräm**, ZK Art. 179, N. 2; **Schmid**, OFK Art. 174, N. 1. Öğretide *Ayan,* hâkimin, eşin temsil yetkisini belirli bir süre için kaldırabileceğini veya sınırlayabileceğini kabul etmektedir.

üzerine hâkim tarafından kaldırılmış veya sınırlanmışsa, yine istem üzerine hâkim tarafından geri verilinceye kadar, öyle kalmaya devam eder. Buna karşılık, evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına ilişkin verilen karar değişmez nitelikte değildir[172].

Temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına ilişkin karar, söz konusu kararın verildiği zamanda var olan koşulların sonradan değişmesi durumunda, eşlerden birinin istemi üzerine, hâkim tarafından değiştirilebilir (TMK m. 191/I). Hâkim, eşlerden "herhangi birinin" istemi üzerine, temsil yetkisi kaldırılan veya sınırlanan eşe evlilik birliğini temsil yetkisini "tamamen veya kısmen" geri verebilir[173]. Eşin temsil yetkisi sınırlanmışsa, söz konusu sınırlama kaldırılabilir; eşin temsil yetkisi kaldırılmışsa, temsil yetkisi tamamen veya sadece sınırlı olarak geri verilebilir[174].

Temsil yetkisinin hâkim tarafından geri verilebilmesi için temsil yetkisi kaldırılan veya sınırlanan eşin, davranışlarının ekonomik açıdan önceki döneme göre düzelmiş olması gerekir. Eşin, temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına yol açan davranışlarının ortadan kalkmış olması ve eşin finansal yönetim anlamında hâkimde güven uyandırması gerekir[175]. Temsil yetkisi kaldırılan veya sınırlanan eş, evlilik birliğini temsilen hukukî işlem yapma imkânından yoksun olduğundan, onun, evlilik birliğini temsil yetkisini hukuka uygun olarak kullanabileceğini somut hukukî işlemlere dayanarak ispat edebilme olanağı yoktur[176]. Bununla birlikte, hâkim, eşin genel olarak ekonomi

Ayan'a göre, hâkim, eşin temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına ilişkin kararında, herhangi bir süre belirtmişse, temsil yetkisi bu süre dolunca, kendiliğinden yeniden kazanılır (**Ayan**, s.223). Ne var ki, bize göre, hâkim, temsil yetkisinin sadece belirli bir süre için kaldırılmasına veya sınırlanmasına karar veremez. Zira temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması, eşin temsil yetkisini aşan hukukî işlemler yapması ve ileride de bu tür hukukî işlemler yapmasının ondan beklenmesi veya eşin temsil yetkisini kullanmakta yetersiz olması durumunda gündeme gelir. Hâl böyle olunca, temsil yetkisi kaldırılan veya sınırlanan eşin bir süre sonra temsil yetkisini aşmayacağı veya temsil yetkisini kullanmakta yeterli hâle geleceğini bilinemez.

172 **Yalman**, s.30; **Akıntürk/Ateş**, s.131.

173 **Bräm**, ZK Art. 179, N. 28; **Isering/Kessler**, BaK Art.179, N. 6; **Özel/Zorluoğlu Yılmaz**, s.1549; **Havutcu**, s.158; **Kılıçoğlu**, s.179.

174 **Kılıçoğlu**, s.179.

175 **Bräm**, ZK Art. 179, N. 28; **Havutcu**, s.158.

176 **Bräm**, ZK Art. 179, N. 28; **Havutcu**, s.158.

yönetimine ve evlilik birliğinin finansal açıdan yürütülmesine ilişkin diğer davranışlarına bakarak onun bundan sonra evlilik birliğini temsil yetkisini, ailenin ihtiyaçlarının giderilmesi amacına uygun ve bu amaçla sınırlı olarak kullanabileceğine kanaat getirirse, istem üzerine temsil yetkisinin geri verilmesine karar verir[177]. Buna karşılık, eşin finansal yönetim alanındaki değişikliği önemsiz veya geçici nitelikteyse, hâkim, temsil yetkisinin geri verilmesine karar veremez[178].

Temsil yetkisinin geri verilmesi istemi, eşinin temsil yetkisinin kaldırılmasını veya sınırlanmasını sağlayan eş tarafından yöneltilmişse, hâkimin temsil yetkisini geri verebilmesi için yetkisi kaldırılan veya sınırlanan eşin davranışlarının önceki döneme göre düzelip düzelmediğini incelenmesine gerek yoktur[179].

Temsil yetkisinin geri verilmesine ilişkin karar da ileriye etkilidir[180].

İlk karar ilân edilmişse, değişikliğe ilişkin karar da ilân olunur (TMK m. 191/II). TMK 191/II'de, önceki kararın diğer eş tarafından kişisel duyuru yoluyla üçüncü kişilere bildirilmiş olması durumunda, değişikliğe ilişkin kararın da eş tarafından üçüncü kişilere kişisel bildirim yoluyla duyurulup duyurulmayacağı düzenlenmemiştir. Buna rağmen, temsil yetkisinin geri verilmesi durumunda, istemde bulunan eşin söz konusu kararı, daha önce bildirimde bulunulan üçüncü kişilere yine kişisel duyuru yoluyla bildirebilmesine izin verilmelidir[181].

Evlilik birliğini temsil yetkisinin geri verilmesine ilişkin kararın ilânı açıklayıcı niteliktedir[182].

VII. SONUÇ

Evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması, TMK m. 190'da düzenlenmiş olup kural olarak olağan temsil yetkisi, istisnaî olarak ise olağanüstü temsil yetkisi bakımından uygulama alanı bulur.

177 Benzer yönde bkz. **Bräm**, ZK Art. 179, N. 28; **Havutcu**, s.158.

178 **Schmid**, OFK Art. 174, N. 4.

179 **Bräm**, ZK Art. 179, N. 34.

180 **Isering/Kessler**, BaK Art.179, N. 8; **Fankhauser**, KuK Art. 179, N. 6.

181 **Gümüş**, s.207.

182 **Özel/Zorluoğlu Yılmaz**, s.1549; **Gümüş**, s.207; **Öztan**, s.282.

Evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasının veya sınırlanmasının ön koşulu, temsil yetkisi kaldırılmak veya sınırlanmak istenen eşin, evlilik birliğini temsile yetkili olmasıdır.

Evlilik birliğini temsil yetkisi, eşin temsil yetkisini aşması veya temsil yetkisini kullanmada yetersiz kalması durumunda kaldırılabilir veya sınırlanabilir. Eşin evlilik birliğini temsil yetkisini aşıp aşmadığı, somut olayın özelliklerine göre belirlenir.

Olağan temsil yetkisi kapsamında bir eş tarafından yapılan işlem, ailenin belirlenen sürekli ihtiyaçları dışında kalıyorsa veya ailenin günlük ihtiyaçlarını karşılayacak ekonomik sınırı açıkça ihlâl ediyorsa, temsil yetkisi aşılmıştır. Olağanüstü temsil yetkisinin aşılması, ancak, işlemin süreklilik göstermesi veya tekrarlanabilir olması durumunda mümkündür.

Eşin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına diğer eşin istemi üzerine hâkim tarafından karar verilir. Evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması, amaca uygun ve orantılı olmalıdır. Temsil yetkisinin sınırlanması, işin özelliklerine daha uygun düşüyorsa, hâkim, temsil yetkisinin sadece sınırlanmasına karar verir. Eş, diğer eşin temsil yetkisinin sınırlanmasını istemişse, hâkim, temsil yetkisinin kaldırılmasına karar veremez.

Hâkim tarafından evlilik birliğini temsil yetkisi kaldırılan veya sınırlanan eşin fiil ehliyeti, karardan etkilenmez. Temsil yetkisi kaldırılan veya sınırlanan eş, ailenin ihtiyaçlarına yönelik olarak yapmış olduğu hukukî işlemlerden sadece kişisel olarak sorumlu olur. Temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanması, ileriye etkili sonuç doğurur.

Temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanmasına ilişkin karar, eş tarafından üçüncü kişilere kişisel duyuru yoluyla bildirilmişse veya hâkim tarafından ilân edilmişse üçüncü kişilerin iyiniyeti korunmaz.

Temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlanmasına ilişkin karar, söz konusu kararın verildiği zamanki koşulların sonradan değişmesi durumunda, eşlerden birinin istemi üzerine, hâkim tarafından değiştirilebilir.

KAYNAKÇA

Akıntürk, Turgut/Ateş, Derya (2021) Türk Medenî Hukuku, İkinci Cilt, Aile Hukuku, 23. Bası, Ankara, Beta Yayıncılık.

Akyol, Şener (2009) Türk Medeni Hukukunda Temsil, 1. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık.

Ayan, Serkan (2004) Evlilik Birliğinin Korunması, 1. Bası, Ankara, Türkiye Barolar Birliği Yayınları.

Berger, Markus (1987) Die Stellung Verheirateter im rechtsgeschäftlichen Verkehr, 1. Auflage, Freiburg, Universitätsverlag.

Bräm, Verena (1998) ZK - Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Das Familienrecht, 1. Abteilung: Das Eherecht (Art. 90-251 ZGB), Die Wirkungen der Ehe im Allgemeinen, Art. 159-180, 3. Auflage, Zürich, Schulthess Verlag.

Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan/Gümüş, Mustafa Alper (2016) Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku, 11. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi.

Fankhauser, Ronald (2018) KuK -Kurzkommentar ZGB, Schweizerishes Zivilgesetzbuch, 2. Auflage, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag.

Göksu, Tarkan/Heberlein,Adrian (2016) CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Personen- und Familienrecht – Partnerschaftsgesetz Art. 1-456 ZGB – PartG, 3. Auflage, Zürich, Schulthess Verlag.

Gümüş, Mustafa Alper (2008) Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m. 185-281), 1. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık.

Hasenböhler, Franz (1998) Zürcher Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Das Familienrecht, 1. Abteilung: Das Eherecht (Art. 90-251 ZGB), Die Wirkungen der Ehe im Allgemeinen, Art. 159-180, 3. Auflage, Zürich, Schulthess Verlag.

Hausheer, Heinz/Geiser, Thomas/Aebi-Müller, Regina E. (2018) Das Familienrecht des Schweizerischen Zivilgesetzbuches, 6. Auflage, Bern, Stämpfli Verlag.

Hausheer, Heinz/Reusser, Ruth/Geiser, Thomas (1999) Berner Kommentar, ZGB –Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Familienrecht, Das Eherecht, Die Wirkungen der Ehe im allgemeinen, Art. 159-180, 2. Auflage, Bern, StämpfliVerlag.

Havutcu, Ayşe (2006) Evlilik Birliğinin Temsili, 1. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Isering, Bernard/Kessler, Martin A. (2014) Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Zivilgesetzbuch I, Art. 1-456 ZGB, 5. Auflage, Basel, Helbing Lichtenhahn Verlag.

İnceoğlu, M. Murat (2009) Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, 1. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.

Kılıçoğlu, Ahmet M. (2019) Aile Hukuku, 4. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi.

Näf-Hofmann, Marlies/Näf-Hofmann, Heinz (1998) Schweizerisches Ehe - und Erbrecht, 1. Auflage, Zürich, Schulthess Verlag.

Özel, Çağlar/Zorluoğlu Yılmaz, Ayça (2020) "Türk Hukukunda Ailenin İhtiyaçları ve Bu İhtiyaçlar Bakımından Eşlerin Evlilik Birliğini Temsil Yetkisi", Prof. Dr. Halûk Burcuoğlu'na Armağan, Cilt II, İstanbul, Filiz Kitabevi, s.1517-1552.

Öztan, Bilge (2015) Aile Hukuku, 6. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi.

Öztaş, İlker (2010) "Evlilik Birliğinin Temsili ve Evlilik Birliğini Temsil Yetkisinin Sona Ermesi", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C:16, S:1-2, s.247-284.

Schmid, Ursula (2016) Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch, 3. Auflage, Orell Füssli Verlag.

Tuor, Peter/Schnyder, Bernhard/Schmid, Jörg/Jungo, Alexandra (2015) Das Schweizerische Zivilgesetzbuch, 14. Auflage, Basel, SchulthessVerlag.

Yalman, Süleyman (2004) "Evlilik Birliğinin Temsili ve Eşlerin Sorumluluğu", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:12, S:3-4, s.7-30.

Zeiter, Alexandra/Schlumpf, Michael (2016) Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Personen- und Familienrecht - Partnerschaftsgesetz Art. 1-456 ZGB - PartG, 3. Auflage, Zürich, Schulthess Verlag.